

**UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA HISTÓRIE**

BAKALÁRSKA PRÁCA

2012

Adriána Uhrová

**UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA HISTÓRIE**

REGIONÁLNE DEJINY IVANKY PRI NITRE V ŠKOLSKEJ PRAXI

(Bakalárska práca)

Študijný program: Učiteľstvo anglického jazyka a literatúry a histórie

Školiace pracovisko: Katedra histórie FF UKF v Nitre

Školiteľ: PhDr. Peter Ivanič, PhD.

Nitra 2012

Adriána Uhrová

Čestné vyhlásenie

Vyhlasujem, že som prácu vypracovala samostatne, a že pri jej tvorbe som použila literatúru a pramene, ktoré uvádzam v zozname použitej literatúry a prameňov.

V Nitre, dátum

podpis

Pod'akovanie

Ďakujem svojmu školiteľovi PhDr. Petrovi Ivaničovi, PhD. za cenné rady, pomoc a odborné usmernenia, ktoré mi poskytol pri písaní a kompozícii bakalárskej práce.

Abstrakt

UHROVÁ, Adriána. Regionálne dejiny Ivanky pri Nitre v školskej praxi. [Bakalárska práca] – Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. Filozofická fakulta; Katedra histórie. – Školiteľ: PhDr. Peter Ivanič, PhD. Stupeň odbornej kvalifikácie: Bakalár (Bc.). – Nitra : FF, 2012. 54 s.

Hlavným cieľom práce je využitie regionálnych dejín v školskej praxi. Pre tento účel je tu vypracovaný projekt vyučovacej hodiny s využitím počítačovej prezentácie. Práca pozostáva z dvoch častí. Prvá – teoretická je rozdelená do piatich kapitol. Každá z nich obsahuje pre žiakov prínosné informácie o danej problematike. Druhá časť práce je charakteristická tým, že je tu spojená teória s praktickým využitím. Je tvorená snímkami powerpointovej prezentácie, ktoré sú doplnené sprievodným textom k informáciám, fotografiám či obrázkom obsiahnutých v snímkach. Text z teoretickej časti použitý v projekte vyučovacej hodiny je upravený podľa potrieb prezentácie. Niektoré informácie sú doplnené, iné nie sú až tak detailne popísané ako v teórii a obsahujú hlavne nosné fakty. Praktická časť práce pozostáva z dvoch kapitol a piatich podkapitol. Pred samotnou prezentáciou je manuál o možnom využití projektu, o jeho cieľi a o technických záležitostiach spojených s jej použitím. K tejto časti ďalej patrí ešte nahratá prezentácia na CD nosiči. Táto práca sa dá využiť či už na základných alebo stredných školách. Má pôsobiť nielen edukačne, ale aj motivačne. Je nielen prostriedkom regionálnej výchovy a vyučovania, ale taktiež nástrojom k zvýšeniu záujmu študentov o regionálne dianie v minulosti.

Kľúčové slová:

Regionálne dejiny v školskej praxi. Ivanka pri Nitre. Projekt vyučovacej hodiny.

Abstract

UHROVÁ, Adriána: The Regional History of Ivanka pri Nitre in the School Practice. [Bachelor Thesis] – Constantine the Philosopher University in Nitra. Faculty of Arts; Department of History. – Supervisor: PhDr. Peter Ivanič, PhD. Level of qualification: Bachelor. – Nitra: Faculty of Arts, 2012. 54 p.

The main aim of this thesis is an appropriate way how a regional history can be used in a school practice. For this purpose there is a powerpoint presentation which is used as the project of the history lesson in the classroom practice. The bachelor thesis is divided into two parts. The first one consists of the information which are concerning the history of Ivanka pri Nitre in more detailed way. This part is theoretical and divided into five chapters. The second part is more practical. As I have already said above, there is presented the project of the history lesson where theory is connected within practical useage of this thesis. This part has two chapters and five subchapters. For each subchapter, there is at least one powerpoint slide with information, photos, pictures related to the topic of the particular chapter. For each slide there is a helpful text and literature where students or teachers can find these information but also more about each topic. The project starts with some basic information including a manual how the presentation should be used, technical help, aims of the project and my expectations. This thesis can be used both at primary schools and secondary schools. It should be a tool both for education and motivation. It is not only the instrument to educate learners but also increase their interest in this field. It should lead students to search for some other facts and to protect their surrounding more.

Key words:

Regional history in a classroom practice. Ivanka pri Nitre. Project lesson.

Obsah

Obsah.....	7
Úvod.....	8
1. Teoretická časť.....	11
1.1 Prírodné podmienky.....	11
1.2 História obce Ivanka pri Nitre.....	12
1.3 Monomachova koruna.....	17
1.4 Erb obce.....	20
1.5 Významné osobnosti v dejinách obce.....	21
1.5.1 Matej Tučko.....	21
1.5.2 Alojz Palmer.....	21
1.5.3 Viliam Tóth.....	22
1.5.4 Marta „Myrta“ Longauerová.....	23
1.5.5 Markhotovci.....	24
2. Praktická časť.....	27
2.1. Projekt vyučovacej hodiny – Prezentácia.....	27
2.1.1 Prírodné podmienky.....	28
2.1.2 História obce Ivanka pri Nitre.....	30
2.1.3 Monomachova koruna.....	36
2.1.4 Erb obce.....	38
2.1.5 Významné osobnosti v dejinách obce.....	40
2.1.5.1 Matej Tučko.....	40
2.1.5.2 Alojz Palmer.....	41
2.1.5.3 Viliam Tóth.....	42
2.1.5.4 Marta „Myrta“ Longauerová.....	43
2.1.5.5 Markhotovci.....	44
Záver.....	49
Použitá literatúra a pramene.....	51
Zdroje použitých obrázkov.....	55

Úvod

Každá dedina, obec, mesto v sebe ukrýva mnohé záhady, ktoré sú tajomstvami možno iba preto, že ľudia sa o ne dostatočne nezaujímajú. Budovy, pamiatky, pomníky, archeologické nálezy, fotografie, spisy, príbehy ľudí sú pre nás cenným bohatstvom, ktoré nám hovorí o živote našich predchodcov a bývalých obyvateľov nášho bydliska. Mnohokrát sa presvedčujeme o tom, že nezáleží na tom aká veľká dedina či mesto je, lebo i v tej najmensej oblasti môžeme nájsť osobnosti, pamiatky či archeologické nálezy, ktoré významnou mierou prispievajú k dejinám národným i svetovým. To je dôvod prečo by sme sa mali snažiť prispievať k národnému a regionálnemu povedomiu obyvateľov nášho bydliska už od ich školských čias, ba i skôr. Toto je predovšetkým úlohou rodičov a taktiež pedagógov. Pedagógovia prispievajú k edukácii jedinca i tým, že poskytujú dostatočné množstvo materiálov, z ktorých môžu i v tejto oblasti nevzdelaní ľudia čerpať. Toto sa týka aj regionálnych dejín, ktorým sa venuje v našich učebniciach menšia pozornosť.

Práve preto som sa rozhodla venovať sa v rámci mojej práce regionálnej histórii obce Ivanka pri Nitre. Veľkou inšpiráciou bola pre mňa monografia, ktorá sa odborným spôsobom venuje dejinám Ivanky pri Nitre. Ďalším dôvodom, ktorý ma priviedol k tejto téme je fakt, že Ivanka pri Nitre svojou polohou medzi Nitrou a Novými Zámkami, bola dejiskom mnohých udalostí a rodiskom mnohých významných postáv. Oba uvedené dôvody sú spojené s mojím štúdiom na vysokej škole a s mojimi ambíciami stať sa učiteľkou dejepisu. Ako budúceho pedagóga ma zaujala samotná bohatá história obce a jej možné využitie v procese vyučovania nielen žiakov na základnej škole, ale možno i študentov na strednej škole. Tento projekt môže byť pre študentov impulzom viac sa zaujímať o svoje dejiny a ukázať im, že sú tu možnosti ako rôzne témy zaujímavo a vecne spracovať.

O Ivanke pri Nitre boli doposiaľ vydané dve knižné publikácie, ktoré sa komplexne venujú histórii obce – Dejiny Ivanky pri Nitre¹ a Ivanka pri Nitre.² V prvej spomenutej sa autorovi podaril jeho zámer odborného spracovania jednotlivých období ivanských

¹ KERESTEŠ, Peter. Dejiny Ivanky pri Nitre. Nitra – Bratislava: CAD PRESS, 2002, 288 s.

² DOMIAN, Anton. Ivanka pri Nitre. b. m., v., 2000, 146 s.

dejín od včasnohistorického obdobia až do roku 1945.³ Kniha Ivanka pri Nitre sa tiež venuje dejinám obce od roku 1400 – 2000, opisuje aj kultúrne zvyky a samostatnú časť autor venoval dejinám ivanskej farnosti.⁴

Pamätaná kniha Ivanky pri Nitre je ďalším cenným prameňom pre získanie informácií, pretože dejiny Ivanky sa tu prelínajú s informáciami o hospodárstve, o klimatických podmienkach a o spoločenskom statuse obyvateľov.⁵ I táto kniha bola pre mňa jedným z nosných zdrojov informácií, týkajúcich sa histórie obce.

V mojej práci som jednu celú kapitolu venovala vzácnemu objavu platničiek pochádzajúcich z Byzantskej ríše. Nález je známy ako „Monomachova koruna“. Tejto problematike sa venuje celá kniha – *The crown of the emperor Constantine Monomachos*, kde sú podrobne rozpracované informácie o platničkách, o ich vzhľade, veku a o hypotézach akého predmetu boli mohli byť súčasťou.⁶ Nález opisujú vo svojich článkoch Štefan Holčík⁷ a Marek Meško.⁸ Obaja podávajú ďalšie hypotézy a dohady o „Monomachovej korune“.

Históriu tvoríme my – jednotlivci a každá obec má svojich významných predstaviteľov, ktorí prispeli významnou mierou k jej budovaniu. Obec Ivanka pri Nitre nie je výnimkou. V zborníku *Významné osobnosti Nitry* sa nachádzajú informácie o dvoch osobnostiach, ktoré zasiahli do dejín Ivanky – Matej Tučko⁹ a Alojz Palmer.¹⁰ Marta Longauerová bola taktiež významným predstaviteľom obce a na počesť výročia jej smrti bola obcou vydaná publikácia o jej živote a tvorivej činnosti.¹¹ Markhotovci sa

³ KERESTEŠ, ref. 1, 288 s.

⁴ DOMIAN, ref. 2, 146 s.

⁵ Pamätaná kniha Ivanky pri Nitre založená na slávnostnom zasadaní obecného zastupiteľstva konanom dňa 7. marca 1930 pri príležitosti 80. narodenín prvého prezidenta republiky československej p. T.G. Masaryka. Štátny okresný archív Nitra so sídlom v Horných Krškanoch.

⁶ BARÁNY-OBERSCHALL, Magda. *The crown of the emperor Constantine Monomachos*. Budapešť: Magyar történeti museum, 1937, 96 s.

⁷ HOLČÍK, Štefan. Byzantské emaily z Ivanky pri Nitre. In KRESÁK, Fedor (ed.). *Ars z umenia stredoveku*. Bratislava: Veda, 1984, s. 35-50.

⁸ MEŠKO, Marek. Boli byzantské emailové platničky z Ivanky pri Nitre súčasťou koruny?. In AVENARIUS, Alexander – ŠEVČÍKOVÁ, Zuzana (ed.). *Slovensko a európsky juhovýchod*. Bratislava: Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 1999, s. 402-411.

⁹ BELÁS, Ladislav. Matej Tučko. In BELÁS, Ladislav – ČEPČEKOVÁ, Mária (ed.). *Významné osobnosti Nitry*. Nitra: Mestský úrad v Nitre, 1998, s. 153.

¹⁰ BELÁS, Ladislav. Alojz Palmer. In BELÁS, Ladislav – ČEPČEKOVÁ, Mária (ed.). *Významné osobnosti Nitry*. Nitra: Mestský úrad v Nitre, 1998, s. 110.

¹¹ „Myrta“ Marta Longauerová. *Ivanka pri Nitre: Obecný úrad v Ivanke pri Nitre*, 2008, 19 s.

taktiež zapísali do dejín obce a o týchto predstaviteľoch sa veľa prameňov nachádza v archíve v Ivanke pri Nitre.¹²

Prvú časť mojej práce tvorí teoretická časť, kde sú podrobne rozpracované jednotlivé témy obsiahnuté v piatich kapitolách.

Kľúčovou časťou práce je projekt vyučovacej hodiny, ktorého súčasťou je powerpointová prezentácia s textom k jednotlivým snímkam. Pred samotným začiatkom prezentácie je rozpracovaný jednoduchý manuál ako s prezentáciou pracovať. Samotná práca môže byť skrátená podľa potreby, resp. doplnená o ďalšie informácie, k čomu môže dopomôcť teoretické spracovanie témy v prvej časti ako i použitá literatúra ku každej kapitole. Samotná prezentácia je nahratá aj na priloženom CD nosiči.

Pri písaní som čerpala z mnohých literárnych zdrojov a archívnych prameňov. Pri práci na prezentácii som použila obrázky, z ktorých som niektoré vyhotovila sama, iné som čerpala z knižných a internetových zdrojov, ktoré sú uvedené v použitej literatúre. Text ku snímkam pochádza z teoretickej časti, avšak mnohokrát je doplnený alebo upravený podľa potrieb projektu.

¹² Štátny oblastný archív Nitra so sídlom v Ivanke pri Nitre. Fond Markhot – Ivanka, kartón 1.

1. Teoretická časť

1.1 Prírodné podmienky

Malebná obec Ivanka pri Nitre sa rozkladá deväť kilometrov od mesta Nitra na juhovýchodnom okraji Nitrianskej pahorkatiny, pozdĺž starého ramena rieky Nitry.¹³ Tento úrodný kraj a dobré podmienky pre poľnohospodársku činnosť predurčili charakter samotnej obce.¹⁴ Stala sa poľnohospodárskou dedinou, ktorá dopĺňala i sústavu rozsiahlych viníc v nitrianskom kraji.¹⁵

Obec vznikla zlúčením troch oblastí Lúky, Gergeľová a Ivanka, ktoré vznikli majetkovou deľbou chotára Branč-Lipovníckych.¹⁶ V roku 1892 došlo k zlúčeniu Lúk a Gergeľovej.¹⁷ Dňa 1. januára 1925 sa k nim pripojila Ivanka a vytvorili samostatnú obec.¹⁸ Dedina ako samostatná funguje do roku 1976, kedy sa stáva súčasťou Nitry, a v takomto vzťahu zotrvala až do roku 1992, keď dochádza opäť k jej osamostatneniu ako je tomu dodnes.¹⁹

Keďže chotár leží v Podunajskej nížine, jeho klimatické podmienky sú veľmi priaznivé. Ovplyvňuje ho teplé, mierne suché podnebie, ktoré je charakteristické miernym letom a miernou zimou. Obec sa rozprestiera pozdĺž ramena rieky Nitry, ktorá tu v minulosti spôsobovala veľké škody, najmä v období topenia snehu a veľkého úhrnu zrážok, kedy sa zvykla vylievať z koryta a zaplaviť okolité územie. Aj z tohto dôvodu došlo k regulácii rieky a v súčasnosti preteká obcou regulovaná Stará Nitra, ktorá je už len spomienkou na predchádzajúci stav. Úsek, ktorý preteká ivanským chotárom, Ivančania nazývajú Drik. V dôsledku regulačných úprav bol hlavný tok rieky Nitry presmerovaný do Cetínky, ktorá tečie na východnej strane údolia. Z oboch strán ju obklopuje hrádza chrániaca okolité územie pred záplavami.²⁰

Blížkosť Nitry a úrodný kraj s vhodnými pôdnymi a klimatickými podmienkami vtlačil obci jej nezameniteľnú tvár. Obyvatelia sa vo veľkej miere živili

¹³ Vlastivedný slovník obcí na Slovensku I. Bratislava: Veda, 1977, s. 497.

¹⁴ KERESTEŠ, ref. 1, s. 19.

¹⁵ DRAHOŠOVÁ, Šarlota. Keď v Nitre vína bolo málo. In Historická revue, 1999, ročník 10, č. 2, s. 32.

¹⁶ ADAMOVÁ, Mária et al. Encyklopédia miest a obcí Slovenska. Lučenec: PS-Line, 2005, s. 274.

¹⁷ Vlastivedný slovník obcí na Slovensku I., ref. 1, s. 497.

¹⁸ KERESTEŠ, ref. 1, s. 19.

¹⁹ ADAMOVÁ, ref. 16, s. 274.

²⁰ KERESTEŠ, ref. 1, s. 20.

poľnohospodárstvom a poľnohospodársky charakter obce sa odzrkadlil i v samotnom jej erbe.²¹

1.2 História obce Ivanka pri Nitre

Priaznivá poloha spolu s priaznivými prírodnými podmienkami boli základom pre tunajšie osídlenie. Postupne na seba nadväzovali praveké, stredoveké a neskôr i novoveké sídla.²²

Už na začiatku mladšej doby kamennej bol pravý breh rieky Nitry neobyčajne osídlený a náleziská z pravekého obdobia sa tiahnu od Nitry do Nových Zámkov. Súčasťou tohto priestoru je aj Ivanka pri Nitre.²³ Dôkazom sú náleziská pravekých pamiatok na území obce, najmä v oblasti Lúky a Gergeľová. Bolo tu nájdené neolitické sídlisko a našli sa tu predmety kultúr volútovej, bukovohorskej, železovskej a lengyelskej. Ďalšie sídlisko sa datuje do obdobia eneolitu. Archeologickými nálezmi sa dokázalo i osídlenie v staršej dobe bronzovej, a taktiež tu ľudia obývali i rímsko-barbarské sídlisko.²⁴

Pozoruhodný je nález Monomachovej koruny a zlatej mince cisára Konštantína Monomacha,²⁵ ktoré sa datujú do 11. storočia. Na území Ivanky sa tieto pamiatky našli postupne medzi rokmi 1860 – 1861.²⁶ O tomto náleze sa podrobnejšie zmiňujem v mojej práci v inej kapitole. Z obdobia 11. – 12. storočia pochádza i slovanské sídlisko z doby Veľkomoravskej ríše, ktoré pokračuje v línii nepretržitého osídlenia Ivanky pri Nitre.²⁷

Stanoviť dátum prvej písomnej zmienky o Ivanke pri Nitre je zložitejšie. Vyplýva to z jej dejinného vývoja, pretože ju vytvorili tri samostatné osady, ktoré sa neskôr spojili do jedného celku. Oblasť Gergeľová sa v písomnostiach spomína už v roku 1247 ako Megerd.²⁸ V tom čase bola súčasťou Branča. Ako samostatná sa spomína až

²¹ KERESTEŠ, ref. 1, s. 8, 10.

²² KERESTEŠ, ref. 1, s. 22.

²³ DOMIAN, ref. 2, s. 7.

²⁴ Súpis pamiatok na Slovensku I. Bratislava: Obzor, 1967, s. 495.

²⁵ Súpis pamiatok na Slovensku I., ref. 24, s. 495.

²⁶ KERESTEŠ, ref. 1, s. 216.

²⁷ Súpis pamiatok na Slovensku I., ref. 24, s. 495.

²⁸ Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia, zv. I., 1. časť. Nitra : Archeologický ústav SAV, 1989, s. 217.

v polovici 14. storočia.²⁹ O obci Ivanka sa píše v roku 1290, o osade Lúky v roku 1330. Na konci tejto polemiky nám teda vyplýva, že všetky tri spomenuté roky možno považovať za prvé písomné zmienky o obci. Keď vychádzame z faktu, že dnes ako i v minulosti je najvýznamnejšou časťou Ivanka, možno za najstaršiu písomnú zmienku o Ivanke pri Nitre označiť práve rok 1290.³⁰

Jednotlivé tri časti dnes zjednotenej obce sa vyvinuli deľbou majetku v priestore brančského chotára, ktorý bol majetkom rodu Branč-Lipovníckych. Táto deľba začala v 13. storočí a bola definitívne zavŕšená v roku 1392, kedy sa osamostatnila osada Gergeľová.³¹ Tento rod mal významné postavenie v Nitrianskej župe, kde ich najstarším sídelným majetkom bol Branč.³² V uvedenom storočí si túto oblasť rozdelili členovia spomínaného rodu medzi seba.³³

Druhá polovica 14. storočia za vlády Anjouovcov priniesla celému Uhorsku všeobecný rozmach. Došlo k rozkvetu miest a obcí, čo sa prejavovalo nielen zvýšením počtu obyvateľov, ale aj rozšírenou kultivovanou pôdou a rastom poľnohospodárstva. V Ivanke a v Lúkach vznikli nové mlyny, začalo sa s odlesňovaním ďalších plôch chotára a došlo taktiež k rozšíreniu viníc v tejto oblasti.³⁴

Vláda Žigmunda Luxemburského priniesla i na Slovensko veľa nepokojov. Nitra a okolie sa ocitlo v ich strede. Kráľ mal proti sebe uhorskú šľachtu a svojich dvoch bratancov – Prokopa a Jodoka. Práve vojská moravského markgrófa Prokopa v roku 1392 obsadili Nitru. V dvadsiatych rokoch 15. storočia sa v Čechách začali vojny proti husitom.³⁵ Prítomnosť husitov a bratříkov, ktorí viedli boj proti Matejovi Korvínovi, dokazujú vzácne nálezy českých, rakúskych a bavorských mincí.³⁶

Na začiatku 16. storočia začali juh krajiny ohrozovať Turci. Uhorsko nebolo schopné zorganizovať účinnú obranu. Táto kríza vyvrcholila v roku 1526 v bitke pri

²⁹ KERESTEŠ, Peter. Prvá písomná zmienka o Ivanke pri Nitre. In *Ivanka*, 2006, č. 4, s. 9.

³⁰ KERESTEŠ, Peter. Prvá písomná zmienka, ref. 29, s. 9.

³¹ KERESTEŠ, ref. 1, s. 54, 57-58.

³² LUKAČKA, Ján. Najstaršie nitrianske šľachtické rody. In ŠTULRAJTEROVÁ, Katarína (ed.). *Najstaršie rody na Slovensku*. Martin: Slovenská genealogicko-heraldická spoločnosť, 1994, s. 104.

³³ KERESTEŠ, ref. 1, s. 55.

³⁴ KERESTEŠ, ref. 1, s. 58-59.

³⁵ FUSEK, Gabriel – ZEMENE, Marián. *Dejiny Nitry od najstarších čias po súčasnosť*. Nitra: Mesto Nitra, 1998, s. 177.

³⁶ CHEBEN, Ivan – RUTTKAYOVÁ, Jaroslava – RUTTKAY, Matej. Branč. Časť Veľká Ves I. In RUTTKAY, Matej (ed.). *Archeológia a ropa*. Nitra: Archeologický ústav Slovenskej akadémie vied, 1995, s. 34-35.

Moháči, kedy sultán Suleyman I. vtrhol do Uhorska a rozdrvil uhorskú armádu. Uhorsko sa tak dostalo do područia Turkov. Po Drinopolskom mieri v roku 1568 sa Uhorsko rozdelilo na tri časti. Južné a stredné časti krajiny mali v moci Turci a ostatnému územiu vládol Ferdinand. Turci však časom ovládli celý juh Nitrianskej stolice, a aj napriek snahe protitureckej pevnosti Nové Zámky sa Turkom podarilo spolplatniť viacero dedín v okolí Nitry. Tieto potom tvorili hraničnú čiaru – napríklad sem patrili Urmín, Ivanka, Janíkovce, Močenok a ďalšie. Ivanka bola v 16. storočí dvakrát vypálená Turkami. Počas ďalších uhorsko-tureckých bojov zvaných Pätnásťročná vojna boli mnohé obce vyplienené. Azda najhoršie obišla Ivanka.³⁷ V knihe Rabovali Turci sa píše, že Turci zaútočili na Kýr a Ivanku a na priľahlé osady patriace Novým Zámkom tak, že ich kruto vylúpili a následne zapálili hádzaním faklí.³⁸

Turecké pustošenie slovenského územia najmä v druhej polovici 17. storočia patrí k jedným z najsmutnejších období minulosti.³⁹ V tomto období zhoršovali situáciu protihabsburské povstania a s nimi spojené ďalšie rabovania.⁴⁰ Bitka pri Zente v roku 1697 na čele s Eugenom Savojským, ktorý porazil tureckých vojakov, ukončila ich moc v Uhorsku.⁴¹

V období 17. storočia sa v Lúkach začal stavať kostol zasvätený sv. Benediktovi Opátovi.⁴² Je to jedna z najstarších sakrálnych stavieb na Slovensku, a je po ňom pomenovaná i priľahlá ulica.⁴³

Na konci 17. storočia bola v Nitre a okolí zlá ekonomická situácia a neopísateľná núdza. Boli vyberané vysoké dane a klesali ceny pozemkov.⁴⁴ V tomto období bol najvýznamnejším zemepánom Ivanky rod Huňady, do ktorého držby pripadli ivanské majetky s centrom v Urmíne. Začali tu zavádzať modernejšie spôsoby hospodárenia.⁴⁵

Medzi najzámožnejšie vrstvy spoločnosti patrili v 18. storočí najmä zemanovia a arendátori. Arendátori boli špecifickou skupinou v tom, že mali v nájme panské

³⁷ KERESTEŠ, ref. 1, s. 66, 68-69.

Pozri tiež KOHÚTOVÁ, Mária. Demografický a sídlisťný obraz západného Slovenska. Bratislava: VEDA, 1990, s. 41-42.

³⁸ HORVÁTH, Pavel. Rabovali Turci. Pamäti a dokumenty. Bratislava: Tatran, 1972, s. 53.

³⁹ DOMIAN, ref. 2, s. 62.

⁴⁰ KERESTEŠ, ref. 1, s. 69.

⁴¹ DOMIAN, ref. 2, s. 66.

⁴² KERESTEŠ, ref. 1, s. 89.

⁴³ GÁL, Mikuláš. V Ivanke medzi prvými. In Nitra, 1991, ročník 15, č. 8, s. 8.

⁴⁴ Pamätná kniha, ref. 5, s. 8.

⁴⁵ KERESTEŠ, ref. 1, s. 104.

majetky. Omnoho chudobnejší boli želiari, ktorí mali iné superlatívy. Boli najpočetnejšou skupinou ivanského obyvateľstva. Do tejto skupiny boli zaradení na základe týchto kritérií: vlastnili dom, ale mali málo rolí a nevlastnili takmer žiadne lúky. V Ivanke v tomto období žilo dvadsaťtri želiarskych rodín. Niektorí uprednostňovali prácu vo vinohrade, iní sa venovali remeslám. Slobodníci patrili tiež medzi chudobnejších a volali sa tak preto, lebo sa vykúpili z robotnej povinnosti.⁴⁶

V roku 1769 bol vysvätený ivanský barokový kostol sv. Martina Biskupa,⁴⁷ v ktorom v rokoch 1837-1845 pôsobil ako farár Matej Tučko⁴⁸ – bernolákovec a správca Tatrína v Nitrianskej stolici.⁴⁹ Tento kostol je zaujímavý okrem iného aj tým, že na obraze nad oltárom je zobrazený na cirkevnom výjave satan. Jedná sa o unikát v Nitrianskej diecéze a zdá sa, že aj na celom Slovensku.⁵⁰

Meruôsme roky priniesli do života obyvateľov Uhorska veľa zmien. Zákonmi bolo zrušené poddanstvo, poddaní sa konečne stali slobodnými občanmi, prelomili sa staré feudálne prežitky ako napríklad nezdaniteľnosť šľachty. Prevažná časť pôdy bola vo vlastníctve šľachty. Medzi najvyššiu špičku šľachtických statkárov patrili: urmínsky gróf Huňady, Viliam Tóth, Ján Markhot, Alexander Dombay a ďalší. Charakteristickou črtou ivanského chotára bola jeho veľká rozdrobenosť. Preto v druhej polovici 19. storočia došlo k sceľovaniu pozemkov, čo so sebou prinieslo veľa nezhôd medzi vlastníckmi, pretože nie každý bol spokojný.⁵¹ Najvyšším orgánom samosprávy v Ivanke bolo obecné zastupiteľstvo, ktorého jednu polovicu volili obyvatelia obce a druhú tvorili občania platiaci najviac priamej dane. V tomto období silnejú i maďarizačné tendencie, no všetky tri súobce si udržali slovenský charakter.⁵²

Celú obec Lúky v 19. storočí tvorila dnešná Lukovská ulica. Medzi najvýznamnejšie stavby oblasti patrili lukovský mlyn ako jeden z najproduktívnejších v okolí a renesančný lukovský kostol. Oblasti okolo kostola neboli ešte zastavané, za ním ležali kostolné role, ktoré bolo možné prenajímať. Napravo od kostola boli chotárne

⁴⁶ Pamätná kniha, ref. 5, s. 9.

⁴⁷ Pamätná kniha, ref. 5, s. 9.

⁴⁸ KERESTEŠ, ref. 1, s. 117.

⁴⁹ HORNÍKOVÁ, Marta. Rodisko viacerých osobností. In *Ivanka*, 2006, č. 2, s. 7.

⁵⁰ Dostupné na internete <http://www.topky.sk/cl/10/214131/Slovensky-unikat--Z-oltara-sa-pozera-satan> [citované 23.1.2012]

⁵¹ KERESTEŠ, ref. 1, s. 123-125.

⁵² KERESTEŠ, ref. 1, s. 126, 129.

časti Horné diely, po ľavej strane Dolné diely. V roku 1892 došlo k zlúčeniu Lúk a Gergeľovej a vznikla obec Lúky-Gergeľová.⁵³

Prvá svetová vojna zasiahla aj Ivanku pri Nitre. Na srbskom, rumunskom, ruskom a talianskom fronte padlo 28 ivanských obyvateľov.⁵⁴

Po skončení vojny Uhorská monarchia prestala existovať, vyvinuli sa nástupnícke štáty.⁵⁵ Dňa 28. októbra 1918 bola vyhlásená prvá Československá republika v Prahe. Obsadenie Slovenska armádou novovzniknutého štátu išlo pomaly kvôli odporu Maďarov. Mesto Nitra bolo obsadené československým vojskom v decembri 1918.⁵⁶ Dôsledky vojny spôsobili hospodárske problémy. Tie sa ešte znásobili nepriazňou počasia.⁵⁷ V tomto období sa väčšina obyvateľov obce zaoberala poľnohospodárstvom. Okrem veľkostatkov ponúkali zamestnanie aj mlyny. Na začiatku tridsiatych rokov hospodárska kríza zasiahla aj Ivanku pri Nitre. Postupne došlo k znižovaniu spotreby výrobkov a poľnohospodárski robotníci prichádzali o prácu. Reakciou bolo vysťahovalectvo obyvateľov do cudziny.⁵⁸ Nezamestnanosť, veľká chudoba, zlé podmienky pre robotníctvo spôsobili, že obyvatelia javili sklon ku komunizmu.⁵⁹

Významným krokom, ktorý znížil nezamestnanosť bolo vybudovanie ľanárskych a konopárskych závodov, ktoré sa začali stavať v roku 1937.⁶⁰ Tu sa v auguste 1968 objavujú Rusi, ktorí do Československa prišli potlačiť kontrarevolučné živly, a ktorí tu istý čas aj vypomáhali.⁶¹

Viedenskou arbitrážou 2. novembra 1938 sa obec dostala do blízkeho maďarského pohraničia a na tunajšej železničnej stanici bol zriadený pohraničný úrad.⁶² Štyridsať rodín sa sem prisťahovalo, lebo nechceli žiť na okupovanom území Slovenska.⁶³

Po vyhlásení samostatnej Slovenskej republiky v roku 1939 došlo v obci k mnohým nie príliš šťastným udalostiam. Diskriminačné opatrenia sa tu dotkli najmä

⁵³ KERESTEŠ, ref. 1, s. 129, 132, 134.

⁵⁴ Pamätná kniha, ref. 5, s. 62-63.

⁵⁵ KERESTEŠ, ref. 1, s. 138.

⁵⁶ Pamätná kniha, ref. 5, s. 28.

⁵⁷ Pamätná kniha, ref. 5, s. 48-55.

⁵⁸ KERESTEŠ, ref. 1, s. 142-144.

⁵⁹ Pamätná kniha, ref. 5, s. 15-16.

⁶⁰ KERESTEŠ, ref. 1, s. 146.

⁶¹ GÁL, Mikuláš. Rusi v konopárni. In Ivanka, 2009, č. 2-3, s. 10.

⁶² KERESTEŠ, ref. 1, s. 147.

⁶³ Pamätná kniha, ref. 5, s. 76.

židovského obyvateľstva. Postupne boli odvážaní do koncentračných táborov, v ktorých skoro všetci zomreli.⁶⁴

V tejto dobe došlo k zvýšeniu stavebných aktivít v obci. Bolo postavených mnoho nových domov, hasičský sklad a zbrojnica. Dokončila sa i elektrifikácia obce.⁶⁵

Do bojov proti fašistom sa zapojili aj Ivančania. Deväť obyvateľov obce sa už nikdy z vojny nevrátilo. Do Ivanky v roku 1944 prišli členovia nemeckej armády a ochranných oddielov SS, ktorí sa tu pripravovali na opevnenie. Bolo to súčasťou opatrení na udržanie frontu a ústupovej taktiky. Postupne však prichádzali správy o pohybe Červenej armády, ktoré v nich vyvolávali paniku.⁶⁶ Ivanka bola oslobodená 29. marca 1945. Nemecké vojsko bolo tak demoralizované, že utiekalo pred sovietskou armádou.⁶⁷

V roku 1946 zakúpila Kongregácia misijných sestier Služobníc Ducha Svätého na Slovensku pozemok v Ivanke, na ktorom bol postavený provinciálny dom existujúci dodnes.⁶⁸

Po vojne sa Slovensko opäť stalo súčasťou spoločného štátu s Čechmi. Toto obdobie je už poznačené silnejším vplyvom ZSSR. Vedúcu úlohu v štáte získala Komunistická strana, ktorá sa snažila o získanie monopolu moci, čo sa jej napokon podarilo vo februári 1948. Začalo sa ťažké obdobie československých dejín ukončené až v novembri 1989.⁶⁹

1.3 „Monomachova koruna“

Je nespochybniteľným faktom, že zem ukrýva mnohé poklady, ktoré sú z hľadiska archeológie neoceniteľným svedectvom dôb minulých. Mnohé z nich sú už objavené a šetrne preskúmané do najmenšieho detailu, ďalšie ešte len čakajú aby ich človek objavil. Je tu však skupina predmetov, ktoré vyvolali diskusie medzi mnohými bádateľmi a ich pôvod či okolnosti príchodu na miesto nálezu sú nejasné a zahalené tajomstvom. Toto často krát vedie k vzniku mylných a nepravdivých historických

⁶⁴ KERESTEŠ, ref. 1, s. 148-149.

⁶⁵ KERESTEŠ, ref. 1, s. 150-151.

⁶⁶ KERESTEŠ, ref. 1, s. 151.

⁶⁷ GÁL, Jozef. 64 rokov od oslobodenia našej obce. In Ivanka, 2009, č. 2-3, s. 11.

⁶⁸ PEŠTOVÁ, Pavla. Misia musí byť záležitosťou srdca. In Ivanka, 2006, č. 4, s. 8.

⁶⁹ KERESTEŠ, ref. 1, s. 151-153.

interpretácií a stále k ďalším otázkam. Takýmto nálezom boli aj nevelké emailové platničky známe pod názvom Monomachova koruna. Tento objav byzantskej kultúry významne zviditeľnil meno obce Ivanka pri Nitre.⁷⁰

Zlaté platničky boli náhodne nájdené v katastri obce v rokoch 1860 – 1861. Vyoral ich slovenský roľník Pavol Holubec a majiteľ pôdy Ján Huszár na svojom statku.⁷¹ Následne ich Ján Huszár predal Maďarskému národnému múzeu⁷² a hoci boli nájdené spolu v rovnakom čase, nálezca ich predával postupne, pretože sa tak zvyšovala ich hodnota.⁷³

Prvé tri platničky znázorňujú cisára Konštantína IX. Monomacha (1042 – 1055), cisárovnú Zoe a jej sestru cisárovnú Teodoru odetých v slávnostných šatách.⁷⁴ Súčasťou oblečenia cisára a cisárovien je modrá tunika.⁷⁵ Význam všetkých troch postáv zdôrazňuje svätožiara okolo hlavy ako i panovnícke insígnie.⁷⁶

Tri v pohybe zobrazené tanečnice sú hlavným elementom ďalších troch platničiek. Od seba sa líšia iba farbami ich tuník – jedna je biela, druhá zelená a taktiež polohou hlavy a smerom pohľadu. Okolo ich hláv je vyobrazená svätožiara. Tretia tanečnica, ktorá je pýchou londýnskeho múzea, nazvaného po kráľovnej Viktórii a jej manželovi Albertovi, sa do múzea dostala kúpou od kapitána H. P. Wilsona, ktorého príbuzný ju odkúpil v Budapešti. Je takmer zhodná s už spomenutými dvomi tanečnicami, líši sa iba tým, že je ich zrkadlovým obrazom.⁷⁷

Ďalšie dve platničky znázorňujú cnosti Pokoru a Pravdu. Obe postavy stoja medzi dvoma nízkymi cyprusmi.⁷⁸

Vznik emailových platničiek sa kladie do časového rozpätia rokov 1042 – 1050.⁷⁹

Podľa Barány-Oberschallovej dva medailóny apoštolov neboli súčasťou toho istého predmetu, ku ktorému patrili už spomenuté platničky. Dôvodom tohto

⁷⁰ MEŠKO, ref. 8, s. 402.

⁷¹ VÁROŠ, Milan. Panovnícka insígnia, alebo len platničky zo sarkofágu?. In Slovenské pohľady, 2006, ročník 4, č. 7-8, s. 38.

⁷² MEŠKO, ref. 8, s. 403.

⁷³ BARÁNY-OBERSCHALL, ref. 6, s. 49.

⁷⁴ MEŠKO, ref. 8, s. 403.

⁷⁵ BARÁNY-OBERSCHALL, ref. 6, s. 60, s. 68.

⁷⁶ MEŠKO, ref. 8, s. 403. Podrobnejšie BARÁNY-OBERSCHALL, ref. 6, s. 60-72.

⁷⁷ MEŠKO, ref. 8, s. 404.

⁷⁸ MEŠKO, ref. 8, s. 404.

⁷⁹ KERESTEŠ, ref. 1, s. 217.

konštatovania sú odlišnosti v tvare i v technike vyobrazenia.⁸⁰ Sú datované do obdobia od 9. – 15. storočia.⁸¹

V súvislosti s nálezom je nutné spomenúť aj rôzne interpretácie príchodu platničiek na územie v okolí Nitry. Jedna z hypotéz je, že korunu daroval Konštantín IX. Monomachos uhorskému panovníkovi Ondrejovi I. (1046 – 1061). Na základe akej príležitosti došlo k tomuto aktu donácie nie je známe. Vieme však, že napríklad Turci, Rusi, Kazari a mnohí ďalší vyžadovali od Byzantskej ríše rôzne dary. Byzantskí cisári v túžbe udržiavať s nimi dobré a priateľské politické vzťahy, im tieto dary posielali.⁸²

V súvislosti s objavom sa pred bádateľmi vyskytol problém interpretácie a rekonštrukcie predmetu, ktorého mohli byť zlaté emailové platničky súčasťou. Polemizuje sa nad možnosťou, že mohlo ísť o korunu alebo diadém. „Monomachova koruna“ nebola cisárskou korunou – stemmou, skôr sa objavujú hypotézy, že išlo o stephanos – o korunu darovanú cisárom svojim dvoranom či cudzím panovníkom.

Zdobíť šatstvo, koruny či predmety priemyselnej výroby podobizňou panovníka bol byzantský zvyk. Dôvodom však nebola potreba osobného využitia týchto predmetov panovníkom, ale boli prezentované cisárovnej, vyššej spoločnosti i cudzím princom a vládcom.⁸³

Nová a odlišná hypotéza o platničkách tvrdí, že mohli byť súčasťou nejakého bohoslužobného predmetu, ako napríklad oltára. Vychádza sa pritom z poznania, že aj na iných oltároch vyrobených podľa byzantských vzorov sa nachádzajú platničky s vyobrazením panovníka.⁸⁴

Odlišná interpretácia však hovorí o tom, že boli buď súčasťou výzdoby cisárskeho paláca alebo tvorili časť nejakého predmetu osobne spojeného s tromi cisárskymi postavami vyobrazenými na platničkách, a ich príchod na naše územie súvisí s ich ulúpením počas štvrtej krížovej výpravy v roku 1204. To ako sa dostali k samotnej obci Ivanka pri Nitre a pri akej príležitosti boli uložené do zeme, mohlo byť súhrou rôznych okolností, ktoré sú predmetom rôznych dohadov.⁸⁵

⁸⁰ BARÁNY-OBERSCHALL, ref. 6, s. 85.

⁸¹ MEŠKO, ref. 8, s. 405.

⁸² BARÁNY-OBERSCHALL, ref. 6, s. 89.

⁸³ BARÁNY-OBERSCHALL, ref. 6, s. 81, 85.

⁸⁴ HOLČÍK, ref. 7, s. 35-50.

⁸⁵ MEŠKO, ref. 8, s. 410-411.

1.4 Erb obce

Erby – znamenia, ktoré nachádzame na pečatiach starých listín, nad portálmi historických budov a na rozličných iných predmetoch, sú neživým svedkom minulosti. Ich symbolika sústreďuje pozornosť vedcov a bádateľov najmä pre ich výpovednú hodnotu. Erby sú predmetom osobitnej vednej disciplíny, ktorá sa nazýva heraldika. Jej vznik sa kladie do obdobia 17. storočia. Pri vytváraní obecných a mestských erbov slúžili rodové erby ako vzor, začo si v prvých obdobiach skúmania vyslúžili hlavnú pozornosť.⁸⁶

Erb je na štíte umiestnené trvalé znamenie, ktoré je vytvorené podľa heraldických pravidiel a určuje právnickú alebo fyzickú osobu. Pre oprávnené používanie erbu je nutné vžitie alebo udelené právo. Má teda dedičnú spôsobilosť, formálne zhotovenie a trvalý obsah.⁸⁷

Erb Ivanky pri Nitre tvorí „v červenom barokovom štíte zlatý klas skrížený so zlatým čerieslom, nad nimi sa vznáša zlatá otvorená koruna.“⁸⁸ Obraz v erbe nám hovorí o charaktere obce, o jej obyvateľoch a o ich spôsobe obživy. Je na prvý pohľad jasné, že obyvatelia sa venovali najmä poľnohospodárstvu. Obilný klas predstavuje, že ide o obilninovú oblasť a kosák je symbolom práce s konope. Pôvod zlatej korunky sa v súčasnosti interpretuje v súvislosti s nálezom slávnej „Monomachovej koruny“.⁸⁹

V súvislosti s erbom je potrebné spomenúť i pečať. Na najstaršom známom pečatidle Ivanky sa nachádzajú dve olivové vetvičky, nad ktorými je klas skrížený s čerieslom. Nad nimi sa nachádza zlatá otvorená koruna.⁹⁰ Napriek tomu, že pečať z tohto obdobia ešte nebola považovaná za obecný erb, v prípade obce Ivanka pri Nitre sa stotožnenie udialo tým spôsobom, že obraz pečate sa stáva obecným erbom.⁹¹

⁸⁶ NOVÁK, Jozef. Slovenské mestské a obecné erby. Bratislava: Slovenská archívna správa, 1967, s. 9.

⁸⁷ VRTEL, Ladislav. Heraldická terminológia I. Martin: Slovenská genealogicko-heraldická spoločnosť, 2003, s. 16.

⁸⁸ NOVÁK, Jozef. Pečate miest a obcí na Slovensku I. Bratislava: Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2008, s. 378.

⁸⁹ KERESTEŠ, ref. 2, s. 7.

⁹⁰ NOVÁK, Jozef. Pečate, ref. 88, s. 378.

⁹¹ KERESTEŠ, ref. 1, s. 7.

1.5 Významné osobnosti v dejinách obce

1.5.1 Matej Tučko

Narodil sa v obci Slovany v roku 1798. Teológiu študoval v Nitre a na viedenskej univerzite.⁹² V roku 1821 bol vysvätený za kňaza a začal pôsobiť v Lietave, neskôr v Rajci. Od roku 1837 bol farárom v Ivanke pri Nitre.⁹³

Prispieval aj k národnobuditeľskej činnosti. Podporoval a udržiaval kontakty s druhou generáciou bernolákovcov a tiež so štúrovcami. S Ľudovítom Štúrom sa zoznámil a spriatelil počas svojho pôsobenia v Rajci. Na návrh Ľudovíta Štúra sa stal členom spolku Tatrín, ktorý bol dôležitým zjednocovacím prvkom Slovákov v spisovnej reči.⁹⁴ Matej Tučko sa teda stal významným členom Tatrínu – predchodcu Matice slovenskej. Predseda spolku Michal Miloslav Hodža Tučkovo členstvo v Tatríne veľmi oceňoval. V jednom so svojich listov Tučkovi vyjadruje radosť nad tým, že vierovyznania – rímskokatolícke a evanjelické sa začínajú „v národe našom, tom jednom, tom drahom, poznávať, milovať, užívať.“⁹⁵ Tučko tiež podporil žiadosť Ľudovíta Štúra vydávať Slovenské národné noviny s prílohou Orol tatranský.⁹⁶ Od roku 1843 platil príkaz písať matriky v maďarčine, no Matej Tučko písal slovenské priezviská po slovensky. Zomrel v roku 1845 a je pochovaný v Ivanke pri Nitre.⁹⁷

1.5.2 Alojz Palmer

Jeho rodiskom je Nová Baňa, kde sa narodil v roku 1805. Teológiu študoval v Nitre a pokračoval na univerzite v Budapešti. Za kňaza bol vysvätený v Nitre v roku 1828. Po vysvätení začal pôsobiť ako kaplán v Rajci. Neskôr v roku 1830 nastúpil do Nitry.⁹⁸

⁹² BELÁS, Ladislav. Matej Tučko, ref. 9, s. 153.

⁹³ Slovenský bibliografický slovník, zv. VI. Martin: Matica slovenská, 1994, s. 135.

⁹⁴ BELÁS, ref. 9, s. 153.

⁹⁵ Významné osobnosti spojené s obcou. [online]. Dostupné na internete http://slovany.eu/vyznamne_osobnosti_spojene_s_obcou.html. [Citované 9.8.2011]

⁹⁶ ČERNÁK, Vladimír. Zabudnutý hrob kňaza a národovca Mateja Tučku. In Slovenské národné noviny, 2003, ročník 14, č. 3, s. 5.

⁹⁷ BELÁS, ref. 9, s. 153.

⁹⁸ KERESTEŠ, ref. 1, s. 199.

Po úspešnom vykonaní rigoróznej skúšky sa stal doktorom teológie a začal pôsobiť ako profesor v seminári. Do Ivanky prišiel v roku 1845 a zotrval tu až do svojej smrti v roku 1881. Zaujal tu miesto po zosnulom Matejovi Tučkovi, a aj on pokračoval v utužovaní národného povedomia obyvateľov dediny. Jeho život pohlcovali nielen duchovné aktivity, ale bol známy aj svojou obľubou písať básne s cirkevnou tematikou a s tematikou dôležitej úslužnej práce biskupov. Jeho meno preto môžeme spojiť s tromi prívlastkami – kňaz, profesor teológie, básnik.⁹⁹

1.5.3 Viliam Tóth

Zasiahol významnou mierou do celouhorskej politiky. Jeho predkovia pochádzali z Ivanky pri Nitre, kde istú časť svojho života prežil i on sám.¹⁰⁰ Narodil sa v roku 1832 v Saceani v dnešnom Rumunsku,¹⁰¹ kde získal i stredoškolské vzdelanie.¹⁰²

Po vyštudovaní práva v Bratislave sa stal hlavným notárom Nitrianskej župy, neskôr pôsobil ako ministerský radca, od roku 1871 pracoval už ako štátny tajomník ministra vnútra. Jeho kariéra dosiahla vrchol o niekoľko mesiacov neskôr, kedy sa stáva ministrom vnútra Uhorska.¹⁰³

Po skončení svojho pôsobenia na poste ministra vnútra, naďalej pôsobil vo vysokých štátnych funkciách. Do svojej smrti pôsobil ako predseda hornej snemovne uhorského parlamentu.¹⁰⁴

Z postu vysokého štátneho úradníka a šľachtica obhajoval záujmy maďarskej šľachty a jej maďarizačnej politiky. Viliam Tóth sa stal členom protislovensky zameranej Liberálnej strany, z čoho vyplýva i jeho negatívny postoj k slovenskému národnému hnutiu. Jeho protislovenský postoj sa potvrdil, keď aj na základe jeho súhlasu bolo prepadnuté zhromaždenie Spolku svätého Vojtecha,¹⁰⁵ ktoré sa uskutočnilo v roku 1873 v Nitre. Do dejín sa zapísalo ako búrlivé zhromaždenie, kvôli jeho násilnému rozbitiu. Ako uvádza Ladislav Belás vo svojom článku, toto zhromaždenie bolo hneď po začatí prerušené krikom, hádzaním kameňov a fľašiek

⁹⁹BELÁS, Ladislav. Alojz Palmer, ref. 10, s. 110.

¹⁰⁰KERESTEŠ, ref. 1, s. 206.

¹⁰¹Slovenský bibliografický slovník, zv. VI. Martin: Matica slovenská, 1994, s. 112.

¹⁰²KERESTEŠ, ref. 1, s. 206.

¹⁰³KERESTEŠ, ref. 1, s. 206.

¹⁰⁴KERESTEŠ, ref. 1, s. 206.

¹⁰⁵KERESTEŠ, ref. 1, s. 206.

atramentu. Dôvodom útoku bolo, že členovia Spolku prejavovali protimadžarské tendencie vydávaním slovenských učebníc. O tejto udalosti sa hovorilo nielen v uhorskom parlamente, ale i v periodikách po celej Európe.¹⁰⁶

Po odvolaní z postu ministra veľkú časť života strávil v Ivanke, kde v roku 1898 zomrel.¹⁰⁷

1.5.4 Marta „Myrta“ Longauerová

Narodila sa v Bobrovci v roku 1888. V Ivanke pri Nitre žila od roku 1920. Mnohí ju poznali pod pseudonymami Myrta a Podjasienková.¹⁰⁸ V dvadsiatych rokoch 20. storočia bola jednou z dôležitých postáv na národnobuditeľskej, ale aj na divadelnej scéne. Medzi jej divadelnú tvorbu môžeme zaradiť hry: Ďuro ide na svadbu, Gábriškini pytači, Zaslepená láska, Nebezpečná hra a mnohé ďalšie. Pokúsila sa o románovú tvorbu, čoho dôkazom je dielo Soňa z roku 1925.¹⁰⁹ Sama autorka v niektorých hrách účinkovala a podieľala sa na ich réžii.¹¹⁰ Od roku 1919 boli jej príspevky uverejňované v Slovenských novinách a v rokoch 1928 – 1929 do Slovenky.¹¹¹

V jej životopise podľa spomienok jej syna MUDr. Júliusa Longauera sa uvádza, že po skončení školy v Budapešti tu zostala pracovať ako vychovávateľka detí.¹¹² Už na škole sa začalo prejavovať jej spisovateľské nadanie. Vytvorila tu mnohé diela, ktoré však nikdy nevydala. Jej inšpiráciou bolo postavenie žien vo vtedajšej dobe, lebo ako schopná žena sa nechcela zmieriť s druhoradým postavením v spoločnosti.¹¹³

Po trinástich rokoch sa opäť vrátila do rodného mesta a začala pracovať ako učiteľka. Odtiaľ sa dostala do Liptovskej Osady na zácvik za poštmajsterku, kde sa

¹⁰⁶ BELÁS, Ladislav. Pamätné búrlivé zhromaždenie. In Nitra, 1991, ročník 15, č. 9, s. 31-32.

¹⁰⁷ KERESTEŠ, ref. 1, s. 207.

¹⁰⁸ ĎURANOVÁ, Ľudmila – ŠOURKOVÁ, Anna. Lexikón slovenských žien. Martin: Slovenská národná knižnica, 2003, s. 150.

¹⁰⁹ PARENÍČKA, Pavol. Doplnky k slovníku slovenských spisovateľov 20. storočia. In Knižnica [online]. 2003, ročník 4, č. 8, s. 402. [citované 30.5.2011]. Dostupné na internete http://www.snk.sk/swift_data/source/casopis_kniznica/2003/august/401.pdf

¹¹⁰ ĎURANOVÁ – ŠOURKOVÁ, ref. 96, s. 150.

¹¹¹ Slovenský bibliografický slovník, zv. III. Martin: Matica slovenská, 1989, s. 423.

¹¹² Životopis podľa spomienok jej syna MUDr. Júliusa Longauera. In „Myrta“ Marta Longauerová: 120. výročie narodenia. Ivanka pri Nitre: Obecný úrad, 2008, s. 4-5.

¹¹³ HAVRILOVÁ, Dagmar. Spomienky Rozálie Longauerovej. In „Myrta“ Marta Longauerová: 120. výročie narodenia. Ivanka pri Nitre: Obecný úrad, 2008, s. 7.

zoznámila s učiteľom Jozefom Longauerom. V roku 1913 sa zosobášili a žili v Liptovskej Osade.

Pri vzniku ČSR boli jej spoločníkmi pero, papier a jej umelecké cítenie. Výsledkom bol jej román *Zázračný deň*. Slovenská národná rada poslala Jozefa v roku 1920 do Ivanky pri Nitre za správcu školy a miestneho organistu. Zaviedol tu vyučovanie po slovensky.¹¹⁴

Na začiatku 20. storočia bol kultúrny život v obci, ako i jeho hlavný nositeľ Ochotnícke divadlo, veľmi biedny. Veľa v oblasti upevňovania národného povedomia zohrala práve rodina Longauerová. Marta tu písala hry najmä z dedinského prostredia, ktorým aj obyčajní laici porozumeli, a často sa stotožňovali s jednotlivými postavami.¹¹⁵

Aj napriek tomu, že nebola rodáčkou z obce, oddala sa jej ako to bolo možné. Preto sa jej život dá zhrnúť do jednej vety – „Nežila sebe, ale národu a rodine.“ Zomrela v roku 1958 a je pochovaná v Ivanke pri Nitre.¹¹⁶

V súčasnosti si jej pamiatku obyvatelia obce uctievajú nielen ulicou pomenovanou podľa jej mena – Myrtina,¹¹⁷ ale aj konaním literárnej súťaže v prednese poézie a prózy pod názvom Myrtina Ivanka.¹¹⁸

1.5.5 Markhotovci

Pôvod rodu Markhotovcov siaha až do 17. storočia do mesta Chtelnica. Markhotovci sa vyznamenali v bitke pri Ostrihome a za tieto udalosti bol tejto rodine v roku 1635 udelený šľachtický titul.¹¹⁹ V uvedenom roku bol rodine priradený erb – v modrom štíte na zelenej pažiti biely holub, držiaci v červenom zobáku dva obilné klasy, sprevádzaný dvoma zlatými šesť cípymi hviezdami v horných rohoch. Klenotom erbu je holub vyrastajúci spomedzi dvoch čiernych orlích krídiel držiaci v zobáku ratolesť. Pravá časť prikrývadiel je modro-zlatá, ľavá červeno-strieborná.¹²⁰

¹¹⁴ Životopis podľa spomienok jej syna MUDr. Júliusa Longauera, ref. 112, s. 4-5.

¹¹⁵ Ochotnícke divadlo v Ivanke. In 60 rokov od znovuzrodenia ochotníckeho divadla v Ivanke pri Nitre. b. m., v., 2009, s. 2.

¹¹⁶ Životopis podľa spomienok jej syna MUDr. Júliusa Longauera, ref. 112, s. 6.

¹¹⁷ GÁL, Mikuláš, V Ivanke, ref. 43, s. 7-8.

¹¹⁸ POLÁČEK, Gašpar. Úspešná Myrtina Ivanka. In Ivanka, 2008, č.5, s. 10.

¹¹⁹ PALCEV, Eugen. Žil mimo vlasti, ale Ivančanom zostal. In Ivanka, 2005, č. 2, s. 12.

¹²⁰ KERESTEŠ, ref. 1, s. 210.

Medzi významných predstaviteľov tohto rodu patrí František Markhot, ktorý založil prvú verejnú lekársku univerzitu v Uhorsku pôsobiacu do roku 1774. Objavil i blahodarné účinky kamencových vôd. On sám tu pôsobil ako lekár a jej riaditeľ. Od roku 1960 sa v nemocnici v meste Eger udeľuje vynikajúcim lekárom pamätná medaila Františka Markhota.¹²¹ V jeho rodnom meste Chtelnici je na jeho pamiatku umiestnená pamätná tabuľa¹²² a v meste Eger, kde svoj život dožil, má čestné miesto jeho busta.¹²³

Zakladateľom ivanskej vetvy rodu bol Imrich Markhot narodený v Chtelnici. Oženil sa v Ivanke so zemiankou Františkou Končekovou z Dolných Krškán. Markhotovci neskôr získali majetky v Dolných Krškanoch, Janíkovciach a v Ivanke.¹²⁴ Do Ivanky sa dostali sobášom Imrichovho syna Alexandra, takto tu získali pozemky¹²⁵ a v sedemdesiatych rokoch 19. storočia sa tu i usadili.¹²⁶

Za zakladateľa rodinného bohatstva je označovaný jeden zo synov Alexandra, Ján Markhot, ktorý získal ako jeho otec, právnické vzdelanie. Pôsobil na významných postoch – zastával miesto nitrianskeho podžupana a neskôr bol menovaný za kráľovho radcu. Staršia kúria aj s príslušným parkom, budúce sídlo rodiny Markhotovcov, bola kúpená asi v osemdesiatych rokoch 19. storočia práve Jánom Markhotom. Ján Markhot mal štyri deti, dvoch synov a dve dcéry. Bol vynikajúcim rečníkom a bol obľúbený v spoločnosti, o čom svedčí fakt, že keď v roku 1888 zomrel, z Ivanky na nitriansky cintorín sa ťahal dlhý zástup smútiacich ľudí.¹²⁷ Po tomto významnom predstaviteľovi obce je pomenovaná i v súčasnosti pôsobiaca Nadácia rodu Markhot. Vznikla v roku 2005 a snaží sa podporovať múzeá, rekonštrukcie objektov, kultúrnych pamiatok, zachovanie kultúrneho dedičstva a venuje sa aj sociálnej oblasti.¹²⁸

Jánov druhý syn Július Markhot, ktorý bol v roku 1906 vyhlásený za nitrianskeho župana sa zaslúžil o premenu kúrie na nádherný kaštieľ, ktorý sa stal sídlom rodu a tiež

¹²¹ Slovenský bibliografický slovník, zv. IV. Martin: Matica slovenská, 1990, s. 75-76.

¹²² ROVENSKÝ, Jozef. Slovenské osobnosti medicíny vo svete: 20. Storočie. In Piešťanský denník [online]. Dostupné na internete <http://www.piestanskydennik.sk/rubriky/historia/lekari-20-storocie-6678> [citované 11.11.2011]

¹²³ Dostupné na internete http://www.szoborlap.hu/5818_markhot_ferenc_eger_kiraly_robert_2001.html?f=photo&id=24412 [citované 11.11.2011]

¹²⁴ PALCEV, ref. 119, s. 12.

¹²⁵ KERESTEŠ, ref. 1, s. 211.

¹²⁶ PALCEV, ref. 119, s. 12.

¹²⁷ DOMIAN, ref. 2, s. 72-73.

¹²⁸ Aukcia numizmatického materiálu [online]. Bratislava: Slovenská numizmatická spoločnosť, 2011, s. 56. Dostupné na internete http://www.snsblava.sk/zdroje/aukcia_2011.pdf [citované 11.11.2011]

vynovil priľahlý park. V súčasnosti sa tu nachádza Štátny oblastný archív. Zomrel v roku 1918 a je pochovaný na cintoríne v Ivanke.¹²⁹

Jánov syn Imrich bol známy tým, že žil život bohéma a náramne si ho užíval. Podarilo sa mu značne zadĺžiť rodinný majetok a kaštieľ musel byť odpredaný Ľudovej banke. Sám Imrich musel ujsť pred svojimi dlhmi do Maďarska. Jeho sestra Helena však zostala naďalej žiť v rodinnom kaštieli, kde boli pre ňu vyhradené niektoré miestnosti. Po druhej svetovej vojne bol kaštieľ znárodnený v prospech štátu a bola sem umiestnená ľudová škola.¹³⁰ Kaštieľ bol potom zrekonštruovaný až v deväťdesiatych rokoch 20. storočia.¹³¹

Potomkovia Imricha Markhota žijú v Maďarsku. Jeho syn Július, ktorý veľmi rád navštevuje Slovensko ako i jeho rodnú dedinu, žije v obci Alsó Zsolca neďaleko Miškolca. S rodinou bývali v Nových Zámkoch, kde zažil bombardovanie tohto mesta americkým letectvom. Po istom čase sa opäť celá rodina vrátila do Maďarska. Július vyštudoval stavebné inžinierstvo. V Maďarsku sa oženil a má jedného syna a dve vnúčatá. Július hovorí veľmi dobre po slovensky a Ivanku považuje za svoje rodisko. Jeho prianím je byť tu pochovaný.¹³²

¹²⁹ KERESTEŠ, ref. 1, s. 212-213.

¹³⁰ Štátny oblastný archív, ref 12, kartón 1.

¹³¹ KERESTEŠ, ref. 1, s. 214.

¹³² PALCEV, ref. 119, s. 13-14.

2. Praktická časť

2.1. Projekt vyučovacej hodiny – Prezentácia

Obr.1 [snímka č. 1]

Projekt je koncipovaný ako počítačová prezentácia vytvorená v programe Microsoft Powerpoint, ktorej cieľom je zvýšiť záujem žiakov o regionálne dejiny. Nejde však len o obec Ivanka pri Nitre. Prostredníctvom prezentácie žiacividia ako sa dajú dejiny obce zaujímavo a motivačne spracovať. Posilní to možno ich záujem o okolité dediny a mestá, ktorých sú obyvateľmi.

Pre učiteľov slúži projekt ako pomôcka, z ktorej môžu čerpať informácie o histórii obce a následne ich prezentovať žiakom, a tak podporovať rozširovanie povedomia o dôležitosti regionálnych dejín. V dejepisných učebniciach sa o týchto informáciách nedočítame, a preto je prospešné takéto projekty vytvárať a spoločne so žiakmi sa im venovať.

Uvedená prezentácia je vhodná ako pre žiakov základnej tak i strednej školy. Text a samotná vizuálna stránka jednotlivých snímok sa dá upraviť podľa potrieb žiakov a učiteľa. Za každou kapitolou je uvedená doplňujúca literatúra, z ktorej boli informácie čerpané, a kde sa žiaci môžu dočítať o danej problematike viac a podrobnejšie.

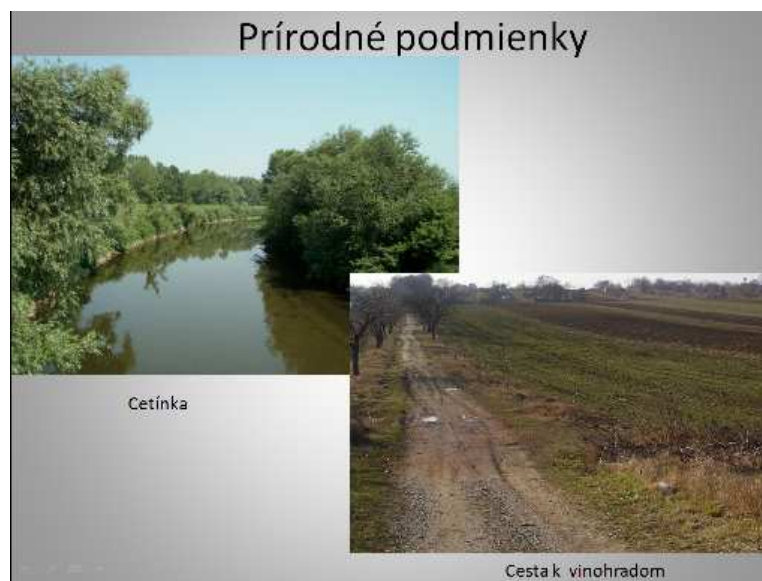
Celkový počet snímok prezentácie je 20 a obsahujú predovšetkým obrázky a fotografie týkajúce sa danej problematiky. Niektoré fotografie som čerpala z internetu a niektoré som vytvorila sama. Ku každej snímke je priradený sprievodný text.

Realizácia celej prezentácie je prispôsobiteľná rôznej dĺžke vyučovacej hodiny. Je flexibilná, môže sa skrátiť aj rozšíriť vlastným bádáním pedagóga alebo žiakov.

Prezentácia sa spúšťa tlačidlom F5 a prechod jednotlivých snímok sa realizuje buď stlačením myši alebo šípok na klávesnici.

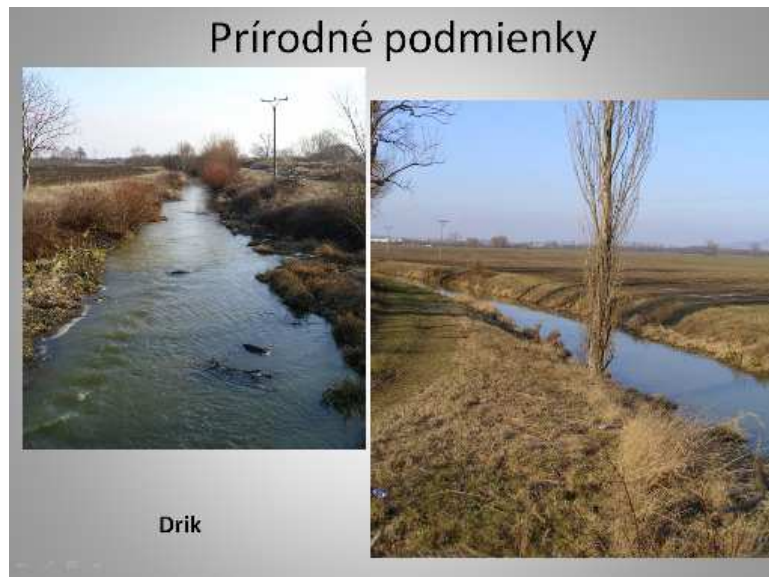
Uvedený projekt prispieva k celkovému priebehu edukácie. Je vhodný nielen k zvyšovaniu vzdelania žiakov, ale aj k ich výchove. Keď sa dozvedia, aké významné dejiny ich obec skrýva, pozdvihne to ich národné a regionálne povedomie, viac si začnú vážiť svoju obec a pamiatky z rokov minulých v nej.

2.1.1 Prírodné podmienky

Obr. 2 [snímka č.2]

Obec leží deväť kilometrov od krajského mesta Nitra v oblasti Nitrianskej pahorkatiny. Rieka Nitra tu v minulosti spôsobovala veľké škody a to najmä v období topenia snehu a veľkého úhrnu zrážok, kedy sa zvykla vylievať z koryta a zaplaviť okolité územie. Aj z tohto dôvodu došlo k regulácii rieky, kedy bol hlavný tok rieky Nítry presmerovaný do Cetínky, ktorá tečie na východnej strane údolia, a ktorú z oboch strán obklopuje hrádza chrániaca okolité plochy pred záplavami.

Obr. 3 [snímka č. 3]

V súčasnosti preteká obcou regulovaná Stará Nitra, ktorá je už len spomienkou na predchádzajúci stav. Úsek, ktorý preteká ivanským chotárom sa nazýva Drik. Môžeme ho vidieť na snímke. Tento úrodný kraj a dobré podmienky pre poľnohospodársku činnosť predurčili charakter samotnej obce. Stala sa poľnohospodárskou dedinou, ktorá dopĺňala i sústavu rozsiahlych viníc v nitrianskom kraji (cestu k ivanským viniciam vidíme na predchádzajúcej snímke č.2). Obyvatelia sa vo veľkej miere živili poľnohospodárstvom čo sa odzrkadlilo i v samotnom erbe obce.

Doplňujúca literatúra:

ADAMOVIČ, Mária et al. Encyklopédia miest a obcí Slovenska. Lučenec: PS-Line, 2005, s. 274.

DOMIAN, Anton. Ivanka pri Nitre. b. m., v., 2000, s. 7.

DRAHOŠOVÁ, Šarlota. Keď v Nitre vína bolo málo. In Historická revue, 1999, ročník 10, č. 2, s. 32.

KERESTEŠ, Peter. Dejiny Ivanky pri Nitre. Nitra – Bratislava: CAD PRESS, 2002, s. 10-22.

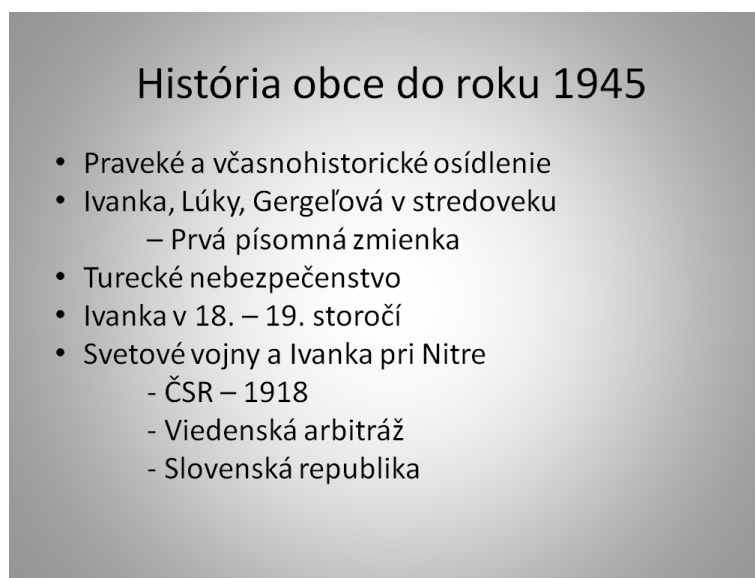
Pamätná kniha Ivanky pri Nitre založená na slávnostnom zasadaní obecného zastupiteľstva konanom dňa 7. Marca 1930 z príležitosti 80. narodenín prvého prezidenta republiky československej p. T.G. Masaryka. Štátny okresný archív Nitra so sídlom v Horných Krškanoch.

Zdroje k použitým obrázkom:

<http://www.kordarna.cz/cs/textplast> [12.2.2012]

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/45/Slovensko_Nitra_Cetinka-Cernik.jpg [12.2.2012]

2.1.2 História obce do roku 1945

Obr. 4 [snímka č. 4]

Obec Ivanka pri Nitre vďaka svojej výhodnej polohe a prírodným podmienkam bola osídlená už v pravekej a starovekej dobe. Dokladom sú archeologické nálezy pochádzajúce z tohto územia, ktoré významnou mierou dokazujú pobyt ľudí v dedine už od mladšej doby kamennej.

Obec Ivanka pri Nitre vznikla zlúčením troch pôvodne samostatných obcí vyčlenených z brančského chotára v 13. – 14. storočí. Boli to oblasti Gergeľová, Lúky a Ivanka. Ako prvá sa v písomnostiach spomína Gergeľová v roku 1247, Ivanka v roku 1290 a ako posledné Lúky v roku 1330. Všetky tri spomenuté roky môžeme s istotou považovať za prvé písomné zmienky, ale najviac sa preferuje rok 1290, kedy sa v hodnoverných prameňoch prvýkrát spomína Ivanka – najvýznamnejšia časť obce v minulosti aj dnes. Napokon po nej je pomenovaná aj samotná obec. Ako prvá sa zlúčili Lúky s Gergeľovou v roku 1892 a 1. januára 1925 vytvorili s Ivankou spoločnú obec Ivanka pri Nitre. V roku 1976 bola obec pričlenená k Nitre a znovu sa osamostatnila až v roku 1992.

Obr. 5 [snímka č.5]

16. storočie je poznačené snahou Turkov o ovládnutie Uhorska. Tieto snahy vyvrcholili v roku 1526 bitkou pri Moháči, kde boli uhorské vojská pod vedením arcibiskupa Pavla Tomoriho porazené tureckou armádou vedenou sultánom Suleymanom I. Turkom sa postupne podarilo ovládnuť celý juh Nitrianskej stolice a spoplatnili tu viacero obcí medzi inými i územie Ivanky pri Nitre. Tureckým pustošením v 16. – 17. storočí bola zasiahnutá aj Ivanka. Viackrát ju vyplienili a vypálili. Toto smutné obdobie bolo ukončené porážkou Turkov v bitke pri Zente rakúskym vojvodcom Eugenom Savojským.

Obr.6 [snímka č. 6]

V 17. storočí sa začala stavať v Lúkach jedna z najstarších sakrálnych stavieb na Slovensku a to kostol sv. Benedikta Opáta. Lúky však boli známe i mlynom, ktorý bol jedným z najproduktívnejších v oblasti Nitrianskej kapituly. Bol postavený v 14. storočí. Stál na tých miestach, na ktorých stojí jeho dnešný nástupca.

Obr. 7 [snímka č. 7]

V roku 1769 bol vysvätený v obci kostol sv. Martina Biskupa známy svojou vežou, ktorá je naklonená o 151 centimetrov a obrazom nad oltárom, kde sa nachádza zaujímavý úkaz. Je tu vyobrazený satan spolu s postavami Svätých. Je to rarita na celom území Slovenska.

19. storočie a meruôsme roky priniesli veľa zmien – ako napríklad zrušenie poddanstva, zrušenie nezdaniteľnosti šľachty. V rokoch 1848 – 1849 väčšina pôdy v Ivanke patrila šľachte. Toto obdobie sa vyznačuje vysokou mierou maďarizácie, no aj napriek tomu si väčšina obyvateľstva v obci uchovala slovenský charakter.

Prvá svetová vojna zasiahla aj do života ivanských občanov. Prebiehala v rokoch 1914 – 1918 a počas týchto rokov tu zomrelo aj 28 ivanských rodákov. Na ich počesť stojí v obci pri kostole sv. Martina pomník zasvätený obetiam prvej i druhej svetovej vojny.

Na troskách Rakúsko-Uhorska sa vyvinuli po vojne nástupnícke štáty. 28. októbra 1918 bola v Prahe vyhlásená samostatná Československá republika na čele s prezidentom T. G. Masarykom. Nanešťastie, svetová hospodárska kríza zasiahla aj

ČSR. Aj Ivanka pri Nitre sa nachádzala v nelichotivej situácii – bola tu vysoká nezamestnanosť spôsobená nízkym odberom poľnohospodárskych produktov a vtedajší stav zhoršovalo aj nepriaznivé počasie.

Obr. 8 [snímka č. 8]

V októbri 1938 bola vyhlásená Hlinkovou slovenskou ľudovou stranou autonómia Slovenska v Žiline. Vznikla autonómna vláda na čele s Jozefom Tisom. Postupne silnela moc tejto strany a zavádzali sa radikálne opatrenia. Situáciu ešte zhoršila Viedenská arbitráž, ktorá bola tragickou udalosťou pre Slovensko. Vyše 730 obcí na juhu Slovenska sa stalo súčasťou Maďarska. Ivanka sa dostala do blízkeho pohraničia a na tunajšej železničnej stanici bol zriadený pohraničný úrad. Štyridsať rodín sa sem prisťahovalo, lebo nechceli žiť na okupovanom území Slovenska. Návšteva Jozefa Tisa v Berlíne u Hitlera viedla k vyhláseniu samostatného slovenského štátu 14. marca 1939. Ďalšie udalosti potom boli súčasťou vojnového konfliktu – druhej svetovej vojny. Aj tu prišli o život ivanskí muži, dokopy ich bolo deväť. Do Ivanka v roku 1944 prišli členovia nemeckej armády a ochranných oddielov SS, ktorí sa tu pripravovali na opevnenie. Bolo to súčasťou opatrení na udržanie frontu a ústupovej taktiky. Postupne však prichádzali správy o pohybe Červenej armády, ktoré v nich vyvolávali paniku. Ivanka bola oslobodená 29. marca 1945.

Obr. 9 [snímka č. 9]

V období štyridsiatych rokov 20. storočia bola v obci dokončená elektrifikácia a vybudovaná hasičská zbrojnica.

Obr. 10 [snímka č. 10]

Pre potreby Kongregácie misijných sestier Služobníc Ducha Svätého na Slovensku bol v Ivanke v roku 1946 postavený provinciálny dom, ktorý tu sídli dodnes.

Po vojne sa Slovensko opäť stalo súčasťou spoločného štátu s Čechmi. Toto obdobie je už poznačené silnejúcim vplyvom ZSSR. Vedúcu úlohu v štáte získala Komunistická strana, ktorá sa snažila o získanie monopolu moci v štáte, čo sa jej napokon podarilo vo februári 1948. Začalo sa ťažké obdobie československých dejín ukončené až v novembri 1989.

Doplňujúca literatúra:

BELÁS, Ladislav. Pamätné búrlivé zhromaždenie. In Nitra, Nitra: Mestský úrad v Nitre, 1991, ročník 15, č. 9. s. 31-32.

DOMIAN, Anton. Ivanka pri Nitre. b. m., v, 2000, 123 s.

FUSEK, Gabriel – ZEMENE, Marián. Dejiny Nitry od najstarších čias po súčasnosť. Nitra: Mesto Nitra, 1998, s. 177.

GÁL, Jozef. 64 rokov od oslobodenia našej obce. In Ivanka, 2009, č. 2-3, s. 11.

GÁL, Mikuláš. Rusi v konopárni. In Ivanka, 2009, č. 2-3, s. 10.

GÁL, Mikuláš. V Ivanke medzi prvými. In Nitra, 1991, ročník 15, č. 8, s. 7-8.

HORNÍKOVÁ, Marta. Rodisko viacerých osobností. In Ivanka, 2006, č. 2, s. 7.

HORVÁTH, Pavel. Rabovali Turci. Pamäti a dokumenty. Bratislava: Tatran, 1972, s. 53.

CHEBEN, Ivan – RUTTKAYOVÁ, Jaroslava – RUTTKAY, Matej. Branč. Časť Veľká Ves I. In RUTTKAY, Matej (ed.). Archeológia a ropa. Nitra: Archeologický ústav Slovenskej akadémie vied, 1995, s. 30-35.

KERESTEŠ, Peter. Dejiny Ivanky pri Nitre. Nitra – Bratislava: CAD PRESS, 2002, 288 s.

KERESTEŠ, Peter. Prvá písomná zmienka o Ivanke pri Nitre. In Ivanka, 2006, č. 4, s. 8-9.

KOHÚTOVÁ, Mária. Demografický a sídlisťný obraz západného Slovenska. Bratislava: VEDA, 1990, s. 41-42.

LUKAČKA, Ján. Najstaršie nitrianske šľachtické rody. In ŠTULRAJTEROVÁ, Katarína (ed.). Najstaršie rody na Slovensku. Martin: Slovenská genealogicko-heraldická spoločnosť, 1994, s. 104.

Pamätná kniha Ivanky pri Nitre založená na slávnostnom zasadaní obecného zastupiteľstva konanom dňa 7. marca 1930 pri príležitosti 80. narodenín prvého prezidenta republiky československej p. T. G. Masaryka. Štátny okresný archív Nitra so sídlom v Horných Krškanoch.

PEŠTOVÁ, Pavla. Misia musí byť záležitosťou srdca. In Ivanka, 2006, č. 4, s. 8-10.

Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia, zv. I., 1. časť. Nitra: Archeologický ústav Slovenskej akadémie vied, 1989, s. 217.

Súpis pamiatok na Slovensku I. Bratislava: Obzor, 1967, s. 495.

Zdroje k použitým obrázkom:

http://www.brekov.sk/humenne_t70.htm [1.2.2012]

<http://eurabia.parlamentnilisty.cz/PrintArticle/3946-nepokorena-basta-krestanstva-oblehanie-viedne-roku-1529.aspx> [5.2.2012]

http://sk.wikipedia.org/wiki/Eugen_Savojsk%C3%BD [5.2.2012]

<http://www.topky.sk/gl/44065/137009/Slovensky-unikat--Z-oltara-sa-pozera-satan> [5.2.2012]

<http://www.topky.sk/cl/10/164582/Madarske-zdruzenie-planuje-na-juhu-Slovenska-autonomiu> [5.2.2012]

http://www.oskole.sk/?id_cat=8&clanok=10061 [5.2.2012]

<http://www.dhzivanka.info/kronika.php> [4.3.2012]

2.1.3 Monomachova koruna

Obr. 11 [snímka č. 11]

Obec Ivanka pri Nitre sa preslávila unikátnym nálezom ôsmich emailových platničiek. Tri hlavné platničky znázorňujú byzantského panovníka Konštantína Monomacha, jeho ženu cisárovnú Zoe, a jej sestru Theodoru. Vládli v Byzantskej ríši v polovici 11. storočia. Na ďalších dvoch platničkách môžeme vidieť dve tanečnice, ktoré sú takmer rovnaké. Odlišujú sa len farbou tuník – z nášho pohľadu vpravo má tanečnica bielu tuniku a vľavo zelenú. Tretia tanečnica, ktorá v prezentácii nie je zobrazená, je uložená v londýnskom múzeu, do ktorého sa dostala kúpou. Je totožná so spomenutými dvomi tanečnicami, jediným rozdielom je, že je ich zrkadlovým obrazom.

Na krajných platničkách sú znázornené cnosti Pokora a Pravda, ktoré obklopujú dva cyprusy. Súčasťou „Monomachovej koruny“ sú aj dva medailóniky s vyobrazením dvoch apoštolov – sv. Petra Apoštola a sv. Ondreja Apoštola. Objavili sa však i názory, že tieto dva medailóny neboli súčasťou koruny, keďže sa líšia tvarom a v technike vyobrazenia.

Tieto platničky, ktoré sú dnes uložené v maďarskom múzeu, boli nájdené na území obce postupne v rokoch 1860 – 1861. Majiteľ pôdy, ktorá dlhé roky tieto platničky ukrývala, bol statkár Ján Huszár, ktorý ich múzeu odpredal.

V súvislosti s platničkami je nutné spomenúť aj hypotézy týkajúce sa ich príchodu na naše územie. Jedna verzia je, že ju samotný byzantský cisár venoval uhorskému panovníkovi Ondrejovi I. Ďalšia hypotéza tvrdí, že bola darovaná Byzantíncami nepriateľom, čo bol ich typický ťah ako vychádzať so svojimi protivníkmi, to znamená dávať im dary. V inej štúdií sa môžeme dočítať, že tieto platničky boli ulúpené počas štvrtej križiackej výpravy v roku 1204. To ako sa dostali k samotnej obci Ivanka pri Nitre a pri akej príležitosti boli uložené do zeme, mohlo byť súhrou rôznych okolností, ktoré sú predmetom rôznych dohadov.

Nielen otázka príchodu na územie nálezu, ale i účel platničiek je zahalený rúškom tajomstva. Medzi prvé názory patrili tie, ktoré hovorili o charaktere platničiek ako o súčastiach koruny. Práve z tohto dôvodu sa pre tento súbor platničiek vžil názov „Monomachova koruna“. Nie je samozrejme isté, že išlo o súčasti, ktoré ako jeden celok predstavovali tento symbol kráľovskej moci. Oponenti tohto názoru predstavujú svoje taktiež rôzniace sa interpretácie, že skôr mohlo ísť buď o diadém alebo o súčasť bohoslužobného predmetu napríklad oltára. Ďalšie dohady smerujú k záveru, že boli súčasťou výzdoby cisárskeho paláca alebo nejakého predmetu spojeného so životom na cisárskom dvore.

Možno práve pre jedinečnosť nálezu, výnimočnú výpovednú hodnotu a množstvo tajomstiev, ktoré v sebe ukrýva, je tento objav zaujímavým a to nielen pre historikov či archeológov, ale aj pre širokú verejnosť. Pokiaľ neexistuje presné vysvetlenie príchodu platničiek a medailónov a jasná formulácia čoho boli súčasťou, je na nás aby sme si vybrali čo sa nám z ponúkaných alternatív zdá najpravdepodobnejšie. Možno sa z toho vyvinie zaujímavá a zmysluplná diskusia.

Doplňujúca literatúra:

BARÁNY-OBERSCHALL, Magda. The crown of the emperor Constantine Monomachos. Budapešť: Magyar történeti museum, 1937, 96 s.

HOLČÍK, Štefan. Byzantské emaily z Ivanky pri Nitre. In KRESÁK, Fedor (ed.). Ars z umenia stredoveku. Bratislava: Veda, 1984, s. 35-50.

KERESTEŠ, Peter. Dejiny Ivanky pri Nitre. Nitra – Bratislava: CAD PRESS, 2002, s. 216-218.

MEŠEK, Marek. Boli byzantské emailové platničky z Ivanky pri Nitre súčasťou koruny?. In AVENARIUS, Alexander – ŠEVČÍKOVÁ, Zuzana (ed.). Slovensko a európsky juhovýchod. Bratislava: Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 1999, s. 402-411.

VÁROŠ, Milan. Panovnícka insígnia, alebo len platničky zo sarkofágu?. In Slovenské pohľady, 2006, ročník 4, č. 7-8, s. 35-54.

Zdroje k použitým obrázkom:

<http://www.hrnko.sk/2009/11/12/317/> [5.2.2012]

<http://palo-satko.blogspot.com/2011/06/chram-sv-apostolov.html> [5.2.2012]

2.1.4 Erb obce

Obr. 12 [snímka č. 12]

Erby sú znamenia s významnou výpovednou hodnotou a často krát nám poskytujú cenné informácie o obciach, mestách či šľachtických rodoch. Štúdiom erbov sa zaoberá

samostatná vedná disciplína, ktorá sa nazýva heraldika. Erb je na štíte umiestnené trvalé znamenie, ktoré je vytvorené podľa heraldických pravidiel a určuje právnickú alebo fyzickú osobu. Jeho obsah je trvalý a je dedičný.

Na obrázkoch v prezentácii môžeme vidieť erb Ivanky pri Nitre. Tvorí ho – v červenom barokovom štíte zlatý klas skrížený so zlatým čerieslom, nad nimi sa vznáša zlatá otvorená koruna. Obraz v erbe hovorí o poľnohospodárskom charaktere obce, k čomu dopomohla akiste i jej poloha v úrodnej Podunajskej nížine. Obilný klas je symbolom spôsobu obživy obyvateľov a čerieslo, teda krájadlo, je symbolom pestovania a spracovania konope. Zlatá koruna môže symbolizovať nález slávnej tzv. Monomachovej koruny, ktorej som sa venovala v predchádzajúcej časti. Erb Ivanky pri Nitre vznikol tým spôsobom, že obraz pečate sa stal obecným erbom. (Pečať vidíme na obrázku vpravo.)

Doplňujúca literatúra:

KERESTEŠ, Peter. Dejiny Ivanky pri Nitre. Nitra – Bratislava: CAD PRESS, 2003, s. 7.

NOVÁK, Jozef. Pečate miest a obcí na Slovensku I. Bratislava: Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2008, s. 378 .

NOVÁK, Jozef. Slovenské mestské a obecné erby. Bratislava: Slovenská archívna správa, 1967, s. 9.

VRTEĽ, Ladislav. Heraldická terminológia I. Martin: Slovenská genealogicko-heraldická spoločnosť, 2003, s. 16.

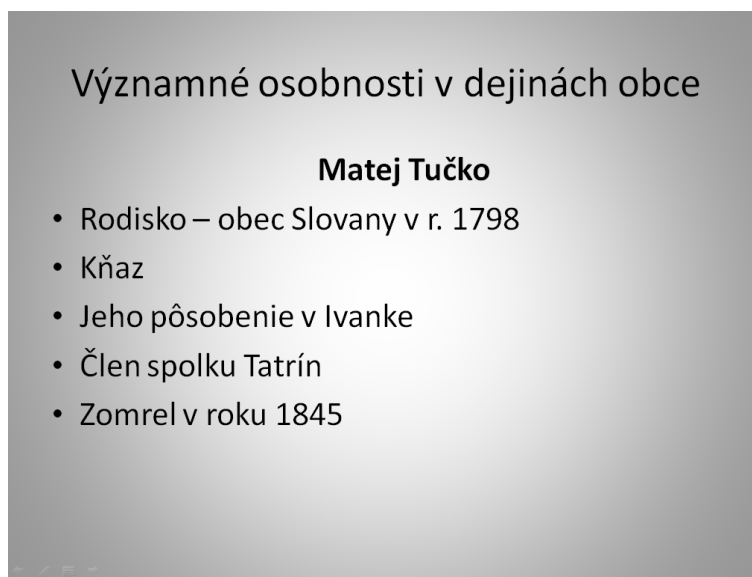
Zdroje k použitým obrázkom:

KERESTEŠ, Peter. Dejiny Ivanky pri Nitre. Nitra – Bratislava: CAD PRESS, 2002, s.7.
<http://www.mesta-obce.sk/nitriansky-kraj/okres-nitra/ivanka-pri-nitre/> [5.3.2012]

2.1.5 Významné osobnosti

Každá dedina, mesto či obec sa môže popýšiť rodákmi alebo obyvateľmi, ktorí významne zasiahli do duchovného alebo materiálneho budovania obce. Výnimkou nie je samozrejme ani Ivanka pri Nitre. Z mnohých osobností, ktorí sa zapísali do dejín obce som vybrala len niektorých. Postupne si budeme hovoriť o Matejovi Tučkovi, Alojzovi Palmerovi, Viliamovi Tóthovi, Marte Longauerovej a v neposlednom rade o rode Markhotovcov. Môj výber, ktorý sa sústredil na obdobie 19. – 20. storočia je čisto subjektívny a nepopiera dôležitosť zásluh ďalších osobností v dejinách obce.

2.1.5.1 Matej Tučko

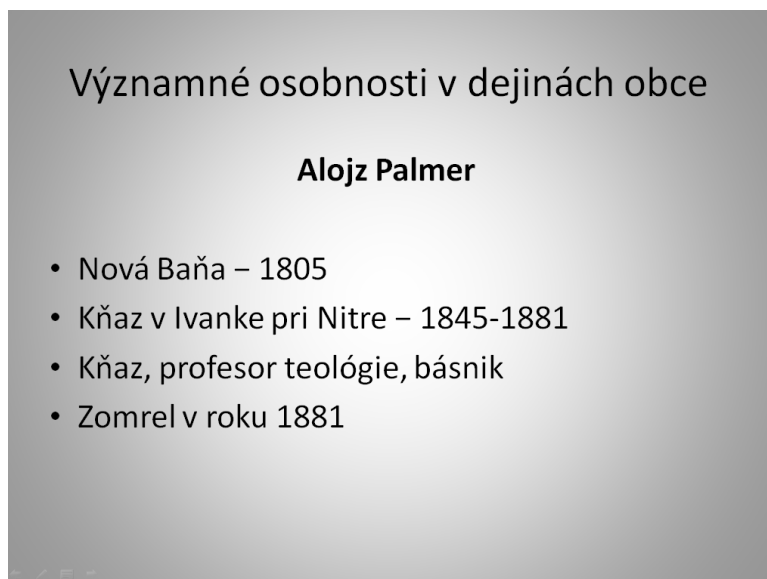

Obr. 13 [snímka č. 13]

Narodil sa v obci Slovany v roku 1798. Po vyštudovaní teológie a vysvätení za kňaza pôsobil na fare v Lietave, Rajci a od roku 1837 v Ivanke pri Nitre.

Prispieval k národnobuditeľskej činnosti, podporoval bernolákovcov a neskôr i štúrovcov. S Ľudovítom Štúrom sa zoznámil a spriatelil počas svojho pôsobenia v Rajci. Dokonca sa stal členom spolku Tatrín, ktorý bol predchodcom Matice slovenskej a zohrával dôležitú úlohu v národnobuditeľskej činnosti Slovákov. I predseda spolku Michal Miloslav Hodža uvítal Tučkovo pôsobenie v Tatríne a vyjadril radosť nad tým, že vierovyznania – rímskokatolícke a evanjelické sa začínajú v národe našom, tom jednom, tom drahom, poznávať, milovať, užívať.

2.1.5.2 Alojz Palmer

Obr. 14 [snímka č. 14]

Jeho rodiskom je Nová Baňa, kde sa narodil v roku 1805. Študoval teológiu a po vysvätení za kňaza začal pôsobiť ako kaplán v Rajci, neskôr v roku 1830 nastúpil do Nitry. O štyri roky neskôr sa stal doktorom teológie a po rokoch jeho pôsobenia ako profesor v seminári začal pôsobiť od roku 1845 ako kňaz v Ivanke pri Nitre až do svojej smrti v roku 1881. Zaujal tu miesto po zosnulom bernolákovcovi Matejovi Tučkovi. Pokračoval v utužovaní národného povedomia obyvateľov Ivanky pri Nitre. Jeho život pohlcovali nielen duchovné aktivity, ale bol známy aj svojou obľubou písať básne s cirkevnou tematikou a s tematikou dôležitej úslužnej práce biskupov.

2.1.5.3 Viliam Tóth

Významné osobnosti v dejinách obce

Viliam Tóth

- 1832 v Saceani (dnešné Rumunsko)
- minister vnútra v Uhorsku
- maďarizačná politika

Obr. 15 [snímka č. 15]

Pôsobil významnou mierou v celouhorskej politike. Po vyštudovaní práva postupne zastával posty ako hlavný notár Nitrianskej župy, neskôr pôsobil ako ministerský radca, štátny tajomník ministra vnútra. Jeho kariéra však dosiahla vrchol v roku 1871, kedy sa stáva ministrom vnútra Uhorska. Bol predstaviteľom maďarizačnej politiky a presadzoval najmä záujmy maďarskej šľachty. S jeho tichým súhlasom bolo bandou výtržníkov prekazené zasadanie slovenského Spolku sv. Vojtecha v roku 1871.

Narodil sa v dnešnom Rumunsku v roku 1832 v meste Saceani. Jeho predkovia pochádzali z Ivanky pri Nitre, kde aj on strávil veľkú časť svojho života lebo ho k obci viazali najmä rodinné korene. Tu napokon aj dožil svoj život v roku 1898 a je pochovaný na ivanskom cintoríne v rodinnej hrobke. Môžeme ju vidieť vpravo na snímke.

2.1.5.4 Marta „Myrta“ Longauerová

Významné osobnosti v dejinách obce

Marta „Myrta“ Longauerová

- Bobrovec – 1888
- Učiteľka
- Spisovateľka
- V Ivanke od roku 1920
- Myrtina Ivanka

Obr. 16 [snímka č. 16]

Rodiskom tejto významnej dejateľky ivanských dejín bol Bobrovec. Narodila sa tu v roku 1888. Po skončení školy v Budapešti tu zostala pôsobiť ako vychovávateľka detí. Keď sa opäť vrátila do rodného mesta, zoznámila sa s učiteľom Jozefom Longauerom, s ktorým sa zosobášili a založili si rodinu.

V roku 1920 prišla rodina Longauerová do Ivanky pri Nitre. Ján Longauer sem bol poslaný vykonávať funkciu správcu školy a miestneho organistu. Zaviedol tu vyučovanie po slovensky. Významnou národnobuditeľskou aktivitou prispievala i jeho manželka. Už počas jej štúdia sa začalo prejavovať jej spisovateľské nadanie. Vydala množstvo divadelných hier a v niektorých aj sama účinkovala. Medzi jej divadelnú tvorbu môžeme zaradiť hry: Ďuro ide na svadbu, Gábriškini pytači, Zaslepená láska, a mnohé ďalšie. Jej príspevky boli uverejňované v Slovenských novinách aj v časopise Slovenka.

Aj napriek tomu, že nebola rodáčkou z obce, oddala sa jej ako to bolo možné. Preto sa jej život dá zhrnúť do jednej vety – Nežila sebe, ale národu a rodine. Zomrela v roku 1958 a je pochovaná v Ivanke pri Nitre. V súčasnosti si jej pamiatku obyvatelia obce uctievať nielen ulicou pomenovanou podľa jej mena – Myrtina, ale i konaním literárnej súťaže v prednese poézie a prózy pod názvom Myrtina Ivanka.

2.1.5.5 Markhotovci

Obr. 17 [snímka č. 17]

Markhotovci zanechali veľmi výraznú stopu v dejinách obce. Tento rod pochádzal z mesta Chtelnica a do Ivanky sa dostal sobášom Imricha Markhota s Františkou Končekovou. Dostávajú majetky v Ivanke, v Dolných Krškanoch a v Janíkovciach. Na uvedenej snímke vidíme, že Markhotovcom bol priradený nasledovný erb: v modrom štíte na zelenej pažiti biely holub, držiaci v červenom zobáku dva obilné klasy, sprevádzaný dvoma zlatými šesťcípymi hviezdami v horných rohoch. Klenotom erbu je holub, vyrastajúci spomedzi dvoch čiernych orlích krídiel držiaci v zobáku ratolesť. Pravá časť prikrývadiel je modro-zlatá, ľavá červeno-strieborná.

Medzi významných predstaviteľov rodu patrí František Markhot, ktorého bustu môžeme vidieť na fotografii, a ktorá sa nachádza v meste Eger, kde v druhej polovici 18. storočia založil prvú lekársku univerzitu v Uhorsku.

Zakladateľom bohatstva rodu v Ivanke bol vnuk už spomenutého Imricha Ján Markhot. Po úspešnom zvládnutí právnického štúdia sa stal nitrianskym podžupanom a neskôr bol menovaný za kráľovho radcu. Staršia kúria aj s priľahlým parkom, budúce sídlo rodiny Markhotovcov, bola kúpená v osemdesiatych rokoch 19. storočia práve Jánom. Ján Markhot bol veľmi dobrým rečníkom. Keď v roku 1888 zomrel, z Ivanky sa na nitriansky cintorín ťahal dlhý zástup smútiacich ľudí. Je po ňom pomenovaná i v

súčasnosti pôsobiaca Nadácia rodu Markhot, snažiaca sa podporovať múzeá, rekonštrukcie objektov, kultúrnych pamiatok a zachovanie kultúrneho dedičstva.

Obr. 18 [snímka č. 18]

Kúria, zakúpená Jánom, bola prebudovaná na nádherný kaštieľ jeho synom Júliusom. Môžeme vidieť vtedajšiu podobu kaštieľa na fotografii z roku 1911 – 1912. Na ďalších obrázkoch je zobrazený stav kúrie v roku 1988 a v súčasnosti. Dnes v tejto budove sídli Štátny oblastný archív. K tejto budove patrí i rozľahlý park.

Obr. 19 [snímka č. 19]

Júliusov syn Imrich si život bohémky užíval, čo spôsobilo, že rodinný majetok značne zadĺžil a bol nútený odpredať sídlo ich rodiny Ľudovej banke a neskôr sem bola umiestnená i Ľudová škola. Imricha vidíme na snímke spolu s jeho svadobnou fotografiou.

Obr. 20 [snímka č. 20]

Potomkovia Imricha Markhota žijú v Maďarsku. Jeho syn Július veľmi rád navštevuje Slovensko ako i jeho rodnú dedinu. Žije v obci Alsó Zsolca neďaleko Miškolca. Július vyštudoval stavebné inžinierstvo, v Maďarsku sa oženil a má jedného syna a dve vnúčatá. Július hovorí veľmi dobre po slovensky a Ivanku považuje za svoje rodisko. Jeho priánim je byť tu pochovaný.

Doplňujúca literatúra:

BELÁS, Ladislav. Alojz Palmer. In BELÁS, Ladislav – ČEPČEKOVÁ, Mária (ed.). Významné osobnosti Nitry. Nitra: Mestský úrad v Nitre, 1998, s. 110.

BELÁS, Ladislav. Matej Tučko. In BELÁS, Ladislav – ČEPČEKOVÁ, Mária (ed.). Významné osobnosti Nitry. Nitra: Mestský úrad v Nitre, 1998, s. 153.

BELÁS, Ladislav. Pamätne búrlivé zhromaždenie. In Nitra, 1991, ročník 15, č. 9, s. 31-32.

ČERNÁK, Vladimír. Zabudnutý hrob kňaza a národovca Mateja Tučku. In Slovenské národné noviny, 2003, ročník 14, č. 3, s. 5.

- DOMIAN, Anton. Ivanka pri Nitre. b. m., v., 2000, s. 71-77.
- ĎURANOVÁ, Ľudmila – ŠOURKOVÁ, Anna. Lexikón slovenských žien. Martin: Slovenská národná knižnica, 2003, s. 150.
- GÁL, Mikuláš. V Ivanke medzi prvými. In Nitra, 1991, ročník 15, č. 8, s. 7-8.
- HAVRILOVÁ, Dagmar. Spomienky Rozálie Longauerovej. In „Myrta“ Marta Longauerová: 120. výročie narodenia. Ivanka pri Nitre: Obecný úrad, 2008, s. 7.
- KERESTEŠ, Peter. Dejiny Ivanky pri Nitre. Nitra – Bratislava: CAD PRESS, 2002, s. 197-215.
- PALCEV, Eugen. Žil mimo vlasti, ale Ivančanom zostal. In Ivanka, 2005, č. 2, s. 12-14.
- Slovenský bibliografický slovník, zv. VI. Martin: Matica slovenská, 1994, s. 75-76, 112.
- PARENÍČKA, Pavol. Doplnky k slovníku slovenských spisovateľov 20. storočia. In Knižnica [online]. 2003, ročník 4, č. 8, s. 402. [citované 30.5.2011]. Dostupné na internete http://www.snk.sk/swift_data/source/casopis_kniznica/2003/august/401.pdf
- Ochotnícke divadlo v Ivanke. In 60 rokov od znovuzrodenia ochotníckeho divadla v Ivanke pri Nitre. b. m., v., 2009, s. 2.
- POLÁČEK, Gašpar. Úspešná Myrtina Ivanka. In Ivanka, 2008, č. 5, s. 10.
- Slovenský bibliografický slovník, zv. III. Martin: Matica slovenská, 1989, s. 423.
- Slovenský bibliografický slovník, zv. IV. Martin: Matica slovenská, 1990, s. 75-76.
- Slovenský bibliografický slovník, zv. VI. Martin: Matica slovenská, 1994, s. 112.
- Štátny oblastný archív Nitra so sídlom v Ivanke pri Nitre. Fond Markhot – Ivanka, kartón 1.
- Životopis podľa spomienok jej syna MUDr. Júliusa Longauera. In „Myrta“ Marta Longauerová: 120. výročie narodenia. Ivanka pri Nitre: Obecný úrad, 2008, s. 4-6.

Zdroje k použitým obrázkom:

- KERESTEŠ, Peter. Dejiny Ivanky pri Nitre. Nitra – Bratislava: CAD PRESS, 2002, s. 212.
- „Myrta“ Marta Longauerová. Ivanka pri Nitre: Obecný úrad v Ivanke pri Nitre, 2008, s. 7.
- PALCEV, Eugen. Žil mimo vlasti, ale Ivančanom zostal. In Ivanka, 2005, č. 2. s. 12.

Štátny oblastný archív Nitra so sídlom v Ivanke pri Nitre. Fond Markhot – Ivanka,
kartón 1.

[http://www.szoborlap.hu/5818_markhot_ferenc_eger_kiraly_robert_2001.html?f=photo
&id=24412](http://www.szoborlap.hu/5818_markhot_ferenc_eger_kiraly_robert_2001.html?f=photo&id=24412) [14.2.2012]

http://en.wikipedia.org/wiki/Vilmos_T%C3%B3th [14.2.2012]

<http://flog.pravda.sk/wolfflog.flog?foto=242738> [10.2.2012]

Záver

Ani kraj, ani mesto či dedina sa nevyvíjajú samostatne od okolitého územia, či už bližšieho alebo vzdialenejšieho. Dejiny mikroregiónu – obec a blízke okolie, či regiónu – územný celok so špecifickými hospodárskymi, spoločenskými, historickými a kultúrnymi vzťahmi¹³³ majú čiastočný podiel na dejinnom vývoji Slovenska, ale aj celej Európy. Čoraz viac sa zdôrazňuje poznanie dejín vlastného okolia ako významného elementu pri tvarovaní duchovného profilu, ľudského sebavedomia a hrdosti Slovákov. Možno v nás krajové a regionálne povedomie iba drieme, je ho nutné iba prebudiť, a potom sa bude udržiavať a rozširovať.¹³⁴

K tomuto má smerovať i moja práca. Je nielen zdrojom informácií, či už v textovej alebo obrazovej podobe, ale taktiež nástrojom vedúcim k záujmu o dejiny svojej obce, mesta alebo kraja. História je ako veľká mozaika. Každý kúsok je rovnako dôležitý, lebo iba ako celok tvoria jednotný ucelený obraz. Nejestvujú menej dôležité, či dôležitejšie udalosti alebo činy, pretože všetky sú navzájom prepojené.

Prostredníctvom vyučovania miestnych regionálnych dejín je silne ovplyvňovaný vzťah detí k hodnotám, k vytváraniu a rozvíjaniu ich vzťahov k okoliu. K tomuto by mala prispievať i pozitívna klíma školy a pozitívny prístup učiteľa dejepisu k rozvíjaniu poznatkov o vlastnom národe.¹³⁵

Pri vyučovaní žiakov a študentov je jedným z najdôležitejších aktivizujúcich prostriedkov motivácia. Môže byť nastolená využívaním rôznych didaktických prostriedkov vo výučbe. Jednou z nich je využívanie výpočtovej techniky, ktorá nám poskytuje stále väčšie a kvalitatívne vyššie možnosti. Využívanie powerpointových prezentácií, nielen učiteľmi ale i žiakmi sa stáva čoraz populárnejšie. Teória je podporovaná obrazovým materiálom, pričom je zvýraznené vizuálne vnímanie informácií pre ktoré platí, že práve prostredníctvom zraku získavame najväčšie spektrum informácií o svete. Príkladom využitia modernej techniky je tiež moja práca,

¹³³ DOUŠKOVÁ, Alena. Proces rozvoja postojov a regionálna výchova. In *Pedagogický výskum na Slovensku v európskom kontexte* [online]. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2004, s. 131. [citované 30.4.2011] Dostupné na internete <http://ns.ucm.sk/FF/Slovensky/Katedry/pedagogika/zbornik.pdf>

¹³⁴ ULIČNÝ, Ferdinand. Miestne a krajové dejiny – základ slovenských dejín. In *História – revue o dejinách spoločnosti* [online]. Bratislava: Pro historia, 2005. [citované 30.4.2011] Dostupné na internete <http://www.historiarevue.sk/index.php?id=2005ulicny4>

¹³⁵ DOUŠKOVÁ, ref. 126, s. 131

ktorej cieľom bolo vyzdvihnúť najmä regionálne dejiny obce Ivanka pri Nitre a poukázať na to ako sa dá táto téma zaujímavo, názorne a motivačne využiť. Myslím si, že môj cieľ sa mi podaril a dúfam, že si budem môcť tieto teoretické predpoklady vyskúšať a vyhodnotiť pri využití v školskej praxi.

Použitá literatúra a pramene

ADAMOVIÁ, Mária et al. Encyklopédia miest a obcí Slovenska. Lučenec: PS-Line, 2005, 960 s.

Aukcia numizmatického materiálu [online]. Bratislava: Slovenská numizmatická spoločnosť, 2011. [citované 11.11.2011] Dostupné na internete http://www.snsblava.sk/zdroje/aukcia_2011.pdf

BARÁNY-OBERSCHALL, Magda. The crown of the emperor Constantine Monomachos. Budapešť: Magyar történeti museum, 1937, 96 s.

BELÁS, Ladislav. Alojz Palmer. In BELÁS, Ladislav – ČEPČEKOVÁ, Mária (ed.). Významné osobnosti Nitry. Nitra: Mestský úrad v Nitre, 1998, s. 110.

BELÁS, Ladislav. Matej Tučko. In BELÁS, Ladislav – ČEPČEKOVÁ, Mária (ed.). Významné osobnosti Nitry. Nitra: Mestský úrad v Nitre, 1998, s. 153.

BELÁS, Ladislav. Pamätné búrlivé zhromaždenie. In Nitra, 1991, ročník 15, č. 9. s. 31-32.

ČERNÁK, Vladimír. Zabudnutý hrob kňaza a národovca Mateja Tučku. In Slovenské národné noviny, 2003, ročník 14, č. 3. s. 5.

DOMIAN, Anton. Ivanka pri Nitre. b. m., v., 2000, 146 s.

DOUŠKOVÁ, Alena. Proces rozvoja postojov a regionálna výchova. In Pedagogický výskum na Slovensku v európskom kontexte [online]. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2004, s. 130-135. [citované 30.4.2011] Dostupné na internete <http://ns.ucm.sk/FF/Slovensky/Katedry/pedagogika/zbornik.pdf>

DRAHOŠOVÁ, Šarlota. Keď v Nitre vína bolo málo. In Historická revue, 1999, ročník 10, č. 2. s. 32.

ĎURANOVÁ, Ľudmila – ŠOURKOVÁ, Anna. Lexikón slovenských žien. Martin: Slovenská národná knižnica, 2003, 288 s.

FUSEK, Gabriel – ZEMENE, Marián. Dejiny Nitry od najstarších čias po súčasnosť. Nitra: Mesto Nitra, 1998, 396 s.

GÁL, Mikuláš. Rusi v konopárni. In Ivanka, 2009, č. 2-3, s. 10.

GÁL, Jozef. 64 rokov od oslobodenia našej obce. In Ivanka, 2009, č. 2-3, s. 11.

GÁL, Mikuláš. V Ivanke medzi prvými. In Nitra, 1991, ročník 15, č. 8, s. 7-8.

HOLČÍK, Štefan. Byzantské emaily z Ivanky pri Nitre. In KRESÁK, Fedor (ed.). Ars z umenia stredoveku. Bratislava: Veda, 1984, s. 35-50.

- HORNÍKOVÁ, Marta. Rodisko viacerých osobností. In Ivanka, 2006, č. 2, s. 7.
- HORVÁTH, Pavol. Rabovali Turci. Pamäti a dokumenty. Bratislava: Tatran, 1972, 280 s.
- CHEBEN, Ivan – RUTTKAYOVÁ, Jaroslava – RUTTKAY, Matej. Branč. Časť Veľká Ves I. In RUTTKAY, Matej (ed.). Archeológia a ropa. Nitra: Archeologický ústav Slovenskej akadémie vied, 1995, s. 30-35.
- KERESTEŠ, Peter. Dejiny Ivanky pri Nitre. Nitra – Bratislava: CAD PRESS, 2002, 288 s.
- KERESTEŠ, Peter. Prvá písomná zmienka o Ivanke pri Nitre. In Ivanka, 2006, č. 4, s. 8-9.
- KOHÚTOVÁ, Mária. Demografický a sídlíštný obraz západného Slovenska. Bratislava: VEDA, 1990, 181 s.
- KOPČAN, Vojtech. Turecké nebezpečenstvo a Slovensko. Bratislava: Veda, 1986, 222 s.
- KRAJČOVIČ, Rudolf. Živé kroniky dejín skryté v názvoch obcí a miest. Bratislava: Literárne informačné centrum, 2005, 230 s.
- MEŠKO, Marek. Boli byzantské emailové platničky z Ivanky pri Nitre súčasťou koruny?. In AVENARIUS, Alexander – ŠEVČÍKOVÁ, Zuzana (ed.). Slovensko a európsky juhovýchod. Bratislava: Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 1999, s. 402-411.
- „Myrta“ Marta Longauerová. Ivanka pri Nitre: Obecný úrad v Ivanke pri Nitre, 2008, 19 s.
- NOVÁK, Jozef. Pečate miest a obcí na Slovensku I. Bratislava: Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2008, 720 s.
- NOVÁK, Jozef. Slovenské mestské a obecné erby. Bratislava: Slovenská archívna správa, 1967, 291 s.
- Ochotnícke divadlo v Ivanke. In 60 rokov od znovuzrodenia ochotníckeho divadla v Ivanke pri Nitre. b. m., v., 2009, s. 2-8.
- ONDRUCH, Vojtech. Nálezy keltských, antických a byzantských mincí na Slovensku. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1964, 196 s.
- PALČEV, Eugen. Žil mimo vlasti, ale Ivančanom zostal. In Ivanka, 2005, č. 2. s. 12-14.

Pamätná kniha Ivanky pri Nitre založená na slávnostnom zasadaní obecného zastupiteľstva konanom dňa 7. marca 1930 pri príležitosti 80. narodenín prvého prezidenta republiky československej p. T.G. Masaryka. Štátny okresný archív Nitra so sídlom v Horných Krškanoch.

PARENIČKA, Pavol. Doplnky k slovníku slovenských spisovateľov 20. storočia. In Knižnica [online]. 2003, ročník 4, č. 8, s. 402. [citované 30.5.2011]. Dostupné na internete http://www.snk.sk/swift_data/source/casopis_kniznica/2003/august/401.pdf

PEŠTOVÁ, Pavla. Misia musí byť záležitosťou srdca. In Ivanka, 2006, č. 4, s. 8-10.

POLÁČEK, Gašpar. Úspešná Myrtina Ivanka. In Ivanka, 2008, č. 5, s. 10.

Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia, zv. I., 1. časť. Nitra : Archeologický ústav Slovenskej akadémie vied, 1989, 290 s.

ROVENSKÝ, Jozef. Slovenské osobnosti medicíny vo svete: 20. storočie. In Piešťanský denník [online]. [citované 11.11.2011] Dostupné na internete <http://www.piestanskydennik.sk/rubriky/historia/lekari-20-storocie-6678>

Slovenský bibliografický slovník, zv. III. Martin: Matica slovenská, 1989, 448 s.

Slovenský bibliografický slovník, zv. IV. Martin: Matica slovenská, 1990, 568 s.

Slovenský bibliografický slovník, zv. VI. Martin: Matica slovenská, 1994, 660 s.

Súpis pamiatok na Slovensku I. Bratislava: Obzor, 1967, 531 s.

Štátny oblastný archív Nitra so sídlom v Ivanke pri Nitre. Fond Markhot – Ivanka, kartón 1.

ŠTULRAJTEROVÁ, Katarína (ed.). Najstaršie rody na Slovensku. Martin: Slovenská genealogicko-heraldická spoločnosť, 1994, 128 s.

ULIČNÝ, Ferdinand. Miestne a krajové dejiny – základ slovenských dejín. In História – revue o dejinách spoločnosti [online]. Bratislava: Pro historia, 2005. [citované 30.4.2011] Dostupné na internete <http://www.historiarevue.sk/index.php?id=2005ulicny4>

VÁROŠ, Milan. Panovnícka insígnia, alebo len platničky zo sarkofágu?. In Slovenské pohľady, 2006, ročník 4, č. 7-8, s. 35-54.

Vlastivedný slovník obcí na Slovensku I. Bratislava: Veda, 1977, 526 s.

VRTEL, Ladislav. Heraldická terminológia I. Martin: Slovenská genealogicko-heraldická spoločnosť, 2003, 193 s.

Zdroje použitých obrázkov

KERESTEŠ, Peter. Dejiny Ivanky pri Nitre. Nitra – Bratislava: CAD PRESS, 2002, s.7, 212.

„Myrta“ Marta Longauerová. Ivanka pri Nitre: Obecný úrad v Ivanke pri Nitre, 2008, s. 7.

PALČEV, Eugen. Žil mimo vlasti, ale Ivančanom zostal. In Ivanka, 2005, č. 2. s. 12.

Štátny oblastný archív Nitra so sídlom v Ivanke pri Nitre. Fond Markhot – Ivanka, kartón 1.

<http://www.kordarna.cz/cs/textiplast> [12.2.2012]

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/45/Slovensko_Nitra_Cetinka-Cernik.jpg [12.2.2012]

<http://eurabia.parlamentnilisty.cz/PrintArticle/3946-nepokorena-basta-krestanstva-oblehanie-viedne-roku-1529.aspx> [5.2.2012]

http://www.brekov.sk/humenne_t70.htm [1.2.2012]

http://sk.wikipedia.org/wiki/Eugen_Savojsk%C3%BD [5.2.2012]

http://www.oskole.sk/?id_cat=8&clanok=10061 [5.2.2012]

<http://www.topky.sk/gl/44065/137009/Slovensky-unikat--Z-oltara-sa-pozera-satan> [5.2.2012]

<http://www.dhzivanka.info/kronika.php> [4.3.2012]

<http://www.mesta-obce.sk/nitriansky-kraj/okres-nitra/ivanka-pri-nitre/> [5.3.2012]

http://en.wikipedia.org/wiki/Vilmos_T%C3%B3th [14.2.2012]

http://www.szoborlap.hu/5818_markhot_ferenc_eger_kiraly_robert_2001.html?f=photo&id=24412 [14.2.2012]

<http://flog.pravda.sk/wolfflog.flog?foto=242738> [10.2.2012]

<http://www.hrnko.sk/2009/11/12/317/> [5.2.2012]

<http://palo-satko.blogspot.com/2011/06/chram-sv-apostolov.html> [5.2.2012]